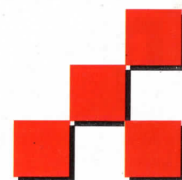

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA X.

BROJ 109

VAREŠ

SIJEČANJ 2004.

Cijena 1 KM • 4 Kn

Za inozemstvo 1 €

Dogodilo se prilično neočekivano da su Amerikanci iz nekog podzemnog skrovišta izvukli **Sadama Huseina**. Odao ga je suradnik, i posao na koncu nije bio nimalo težak. Šćućureni i zapušteni diktator izgledao je toliko bijedno da bi se čovjek mogao sažaliti. Recii aaa... — govori američki liječnik i svijetli duboko u Sadamovo grlo i te snimke obilaze svijet. No, nakon tih promidžbenih kadrova temeljitim je liječničkim pregledom navodno ustanovljeno da Sadam boluje od raka i da mu nije preostalo još mnogo života. Da stvar bude gora, od post-sadamova Iraka nije preostalo ništa osim kaosa, tako da Sadamova daljnja sudbina uopće nije bitna — problem je što će se tu zemlju teško moći dovesti do stabilnosti. Dakle, **Bushova** je politika, s te strane gledano, pokrenula pakleno kolo iz kog se ni sama više neće lako izvući, a sjetimo se da je sve počelo zbog tobožnjeg oružja za masovno uništavanje. Sadam je definitivno poražen, no oružje na koje se sumnjalo nije nađeno, tako da su se ciljevi američke akcije potpomognute saveznicima ispostavili obrnuti. Da je tako potvrđuje najnovija afera u Bijeloj kući gdje se i jedan Bushov suradnik odvažio progovoriti te iznio optužbe na račun svog predsjednika pri čemu se otkriva da je Bush rukovođen nekim uskim interesima sve vrijeme i u svakom slučaju bio odlučan izvršiti invaziju na Irak.

Danas u Iraku svakodnevno pogibaju djelatnici međunarodne mirovne misije iz različitih zemalja, pa se u nekim zemljama odustaje od upućivanja njihovih snaga u Irak, i to pred sam polazak. U takvoj situaciji tročlano državno Predsjedništvo naše zemlje lakonski predlaže odlazak jedne naše neborbene postrojbe u iračku misiju. Prava je sreća da predlagачi te nepotrebne avanture ne znaju u koliko su mjeri naši vojnici neopremljeni i nepripravni, osobito za vršenje tako rizičnih operacija. S druge strane, Predsjedništvo zaboravlja da već par godina postoji — transportna postrojba koja je sastavljena od vojski sva tri naroda u BiH, a kojoj se nikad nije uspjelo postaviti zapovjednika, pa su joj zbog toga određeni angažmani u mirovnim misijama već propali. Vojska je inače u posljednje vrijeme jedna od top-tema u BiH budući da joj predstoji još jedno smanjenje i konačni preustroj u objedinjene oružane snage. Proces stvaranja oružanih snaga na razini države započeo je licitiranjem po pitanju izbora državnog ministra obrane i svaka od tri glavne vla-

IZMEĐU DVA BROJA

dajuće stranke zahtijeva da ta funkcija pripadne "njezinu" narodu. Takve je aspiracije s obzirom na katastrofalno stanje u resoru obrane teško razumjeti. A moglo bi biti da se one oko toga natežu naprosto iz navike.

O tome kako su vladale u protekloj godini najbolje govori 350 štrajkova. Gotovo svakog dana po jedan štrajk! Vladajuća je koalicija time nadmašila samu sebe jer u prethodnim mandatima nikad nije postavila ovakav rekord. No, posljednjih mjesec dana po (ne)popularnosti pripali su Stranci demokratske akcije. Ta je stranka došla na ideju da progovori o ugroženosti Bošnjaka u pravosuđu jer u praksi se događa da neke srpske sutkinje presuđuju nekim bošnjačkim kriminalcima. Što bi na to, primjerice, imao kazati bilo koji procesuirani Hrvat pred Kantonalnim sudom u Zenici koji je uvelike bošnjački. Isprva su predstavnici međunarodne zajednice opovrgavali tvrdnje iz SDA pojašnjavajući da je prošlo vrijeme kad su se političke stranke mogle miješati u izbor sudaca, no ni to nije utišalo kampanju nego su se OHR i SDA počeli javno dopisivati s po deset pitanja. Kao da nema prećih stvari u ovoj državi. A Vlada premijera **Hadžipašića** do današnjeg dana nije usvojila federalni proračun što je prema Ustavu za posljedicu trebalo imati raspuštanje parlamenta. Nije li se OHR trebao kod toga umiješati umjesto što prihvaća igrarije koje su nametnute iz SDA upravo zato da se skrene pozornost

sa stvarnih problema? Jedno je ipak izvjesno: Visoki predstavnik počinje gubiti strpljenje s nacionalistima koje je bodrio u njihovu dolasku na vlast.

Vrijeme je pokazalo kako HDZ BiH unatoč nagovještajima nema snage za pročišćavanje svojih redova od samostalnih strijelaca koji su se bili kandidirali za izbore u susjednoj Hrvatskoj. A trenutačno je ova stranka fokusirana na ustroj grada Mostara. Rješenje je na vidiku, ali ga HDZ nema namjeru prihvatiti zbog nepovoljnih izbornih jedinica. Visoki će predstavnik, koji najavljuje nametanje tog rješenja ukoliko uskoro ne bude prihvaćeno, na taj način otvoriti novu frontu i zaratiti s HDZ-om kao s SDA-om. Kud vodi sve to nije teško dokučiti jer dokle god se naši

politički subjekti i OHR budu tako dogovarali nema nama providna dana.

Glede našega grada, stanje sasvim odgovara siječanjskoj učmalosti. Tako inače počinju sve naše nove godine, kad se nakon božićnih blagdana isprati ukućane koji su navratili iz inozemstva. No, ono što ovdje i sada trebamo spomenuti jest mogućnost da naredna nova godina počne bez "Bobovca". Nije prvi put da ukazuju na to, ali otkad smo to učinili prvi put, stekli smo dva nova suradnika. To nam daje za pravo da vjerujemo kako potencijalnih suradnika sigurno ima još i zato ovo shvatite kao pretposljednji poziv na ukrcavanje. Jer pred nama je zacrtano još jedanaest mjeseci pa pomozite da i nakon njih ostanemo zajedno. **3**

— IZ ŽUPNIH MATICA —

VAREŠ

Vjenčani: Božidar Jakić i Renata Zekić.

Umrli: Bernardica Gavran rođ. Josipović (1928.),
Veronika Čolić rođ. Brković (1912.),
Mijo Pecirep (1938.), Zdravka Franjić (1941.).

VIJAKA

Kršteni: Andrea Jurkić (Čedomira i Sedike).

Vjenčani: Čedomir Jurkić i Sedika Ibrahimović.

Umrli: Ivka Jobst rođ. Matić (1937.), Eugen Franjić (1930.).

"Bobovac" su financijski potpomogli **Franjo Dodik** iz Vareša s 20 KM, **Zvonimir Marković** iz Brugga (Švicarska) s 5 eura i **V.D.** iz Vareša s 50 eura, na čemu im uredništvo toplo zahvaljuje.

Fotografija na naslovnici: J. Klarić

NOVI UPRAVNI ODBOR
PD "PERUN"

Planinarsko društvo "Perun" osnovano je prije punih 75 godina i njegovi su članovi bili iznimno aktivni sve do ranih devedesetih godina prošloga stoljeća. Zahvaljujući skupini ambicioznih mladih ljudi, a uz nazočnost velikog broja zaljubljenika u prirodu, 8. prosinca 2003. g. održana je izborna skupština Društva. Kako je ono u posljednje dvije godine gotovo u potpunosti prestalo s radom, na skupštini je razriješen dosadašnji Upravni odbor. Ponuđen je i jednoglasno usvojen program rekonstrukcije planinarskog doma "Javorje" na Perunu i oživljavanja svih prijeratnih funkcija Društva. Za novog predsjednika Upravnog odbora izabran je **Damir Grabovac**, a uz njega tu su još: **Amel Hodžić** (dopredsjednik), **Branko Romić** (tajnik), **Goran Selak** (blagajnik) te **Boris Kohut**, **Alma Abdijević** i **Mirela Ledenko** (članovi). Zanimljivo je da niti jedan član novoga Upravnog odbora nije stariji od 30 godina.

O ZAŠTITI VAREŠKIH
SPOMENIKA KULTURE

Vareš su 9. prosinca posjetili članovi Državne komisije za zaštitu kulturno-povijesnih spomenika. U izaslanstvu su se uz **Ljiljanu Ševo**, predsjedateljicu Komisije, nalazili još i **dr. Dubravko Lovrenović**, **Mirela Handan**, **Amra Hadžimuhamedović**, **Tina Wik** i **Damir Bačvić**. Zajedno s njima, naš je grad posjetio i zamjenik visokoga predstavnika **Vadom Kuznetsov**. U prvom dijelu posjeta gosti su obišli starokršćansku baziliku u Dabrinama, džamiju na Karićima, staru katoličku crkvu u Varešu te sve tri vareške bogomolje – župnu crkvu sv. Mihovila, pravoslavnu crkvu Pokrova presvete Bogorodice i varešku džamiju. Potom je održan radni sastanak s općinskim načelnikom **Hamdom Fatićem**, njegovim pomoćnikom za društvene djelatnosti **Rusmirom Berberovićem**, članovima Općinske komisije za zaštitu spomenika **Pavlom Vidovićem** i **Azmirom Muftićem**, te članovima Zavičajne zbirke **Muhamedom Čemalovićem** i **Krešimirom Romićem**. Na sastanku su određene smjernice za daljnje djelovanje na zaštiti vareških spomenika, što je od velikog značaja za kulturu našeg kraja.

PJESMOM DO ZVJEZDA

Naša mlada sugrađanka **Jana Šoljak** nastavlja koraci stazama uspjeha. Nekoliko se mjeseci natjecala u projektu "OBN Super Nova Music Talents Show Juniors". Bez poteškoća je prošla sva eliminacijska nadmetanja i 17. prosinca sudjelovala u finalnoj emisiji, među 50 najboljih mladih pjevača iz cijele BiH. Finale je održan u Bosanskom kulturnom centru u Sarajevu. Janu su u Sarajevo otpratili **Alma Mandić**, zamjenica ravnatelja OS Vareš, Janina učiteljica **Ana Vukančić**, knjižničarka **Branka Bukvarević**, kao i prepun autobus njezinih prijatelja iz razreda, ali i cijele škole. Naoružani transparentima, oni su glasno bodrili svoju heroinu koja je vrhunskom interpretacijom oduševila sve nazočne. Jana je ovom prigodom izvela autorsku pjesmu "Tvoja zauvijek" i pjesmu "Sjećanja" omiljene joj mostarske grupe "Divlje ruže". Sukladno pravilima, na natjecanju nije proglašen samo jedan pobjednik nego je polovica kandidata iz finala, dakle njih 25, proglašeno pobjednicima. Među njima je, naravno, i Jana Šoljak. U među-

vremenu, Jana je marljivo vježbala i s **prof. Željkom Sertićem**, pošto je u sarajevskom kazalištu dobila laskave ocjene takvih veličina kao što su dirigent i profesor na Glazbenoj akademiji **Julio Marić**, ravnatelj Sarajevske filharmonije **Emir Nuhanović** i **Ivica Šarić**, prvak sarajevske opere i aktualni ministar kulture Kantona Sarajevo. Nakon spomenutog natjecanja, Jana je nastupila na božićnom koncertu Sarajevske filharmonije koji je u organizaciji Hrvatskoga kulturnog društva "Napredak" održan u crkvi sv. Josipa na Marindvoru. Zajedno s brojnim gostima iz Zagreba, istaknimo ovaj put sopranisticu **Vedranu Šimić**, još je jednom oduševila sve posjetitelje.

AKTIVNOSTI CRS-a U VAREŠU

Američka humanitarna organizacija Catholic Relief Services (CRS) iznimno je aktivna na području naše općine. Nakon što su osigurali povratak nekoliko hrvatskih obitelji iz kolektivnih centara u Grudama i Kiseljaku, o čemu smo već pisali, djelatnici CRS-a nastavili su različite aktivnosti na zbrinjavanju povratnika. Osim obnovljenih kuća, njihovi su korisnici, uz najnužniji alat, dobili i pomoć u ogrjevnom drvetu, a karitativna udruga "Majka Terezija" pod pokroviteljstvom CRS-a počela je s redovitim obilaskom povratnika iz ovog programa. Na ovaj se način, pored uobičajene brige o ovoj kategoriji pučanstva, snimaju njihove potrebe i sklonosti k određenim poslovima koje će CRS pokušati preporučiti svojim projektima. U drugoj polovici mjeseca prosinca izvršena je i podjela paketa hrane. "Timski rad i rad u zajednici" najnoviji je projekt CRS-a koji se također realizira u uskoj suradnji s udrugom "Majka Terezija", a ogleda se kroz niz predavanja i razgovora s volonterima ove udruge. Posljednje u nizu ovih izuzetno posjećenih predavanja održano je prije božićnih i novogodišnjih blagdana, a predavači su bili djelatnici CRS-a iz Sarajeva **Senada Isak** i **Nedžad Alić**.

ZAVRŠENA AKCIJA
"NISTE ZABORAVLJENI"

Zbog iznimno teškoga socijalnog stanja hrvatskih povratnika u Varešu, bh. izdanje zagrebačkoga "Večernjeg lista" zajedno s agencijom "Poslovne komunikacije" i radiopostojom "Mir" iz Međugorja pokrenulo je veliku dobrotvornu akciju pod krikalicom "Niste zaboravljeni – pomozite Hrvatima Vareša". Prvi dio akcije završen je uoči samog Božića. U Vareš je stiglo više vozila iz Međugorja, Varaždina, Odžaka, Mostara, Županje... Najviše poduzeća koja su poslala svoju pomoć je iz Širokog Brijega. Veći dio humanitarnog konvoja u Vareš je stigao 23. prosinca, kada su u posjetu našem gradu bili i novinari "Večernjeg lista" na čelu sa šefom dopisništva za BiH **Jozom Pavkovićem**. U konvoju su bile i brojne pjevačke zvijezde iz Mostara, predvođene direktorom festivala Melodije Mostara **Draganom Džidićem**. Spomenimo **Josipa Bilaća**, **Ljiljanu Galić** – **Lily**, djevojke iz skupine "Divlje ruže" i **Ivanu Markić**, koji su gostovali i u posebnoj emisiji Radio "Bobovca". Kako smo doznali od organizatora, u pripremi je i nogometni susret poznatih, a sav će prihod biti usmjeren prema Varešu. Na Badnji dan 24. prosinca preko 700 paketa podijeljeno je najugroženijim

povratničkim obiteljima. Treba istaknuti novčanu pomoć Predsjedništva BiH u iznosu od 2.500 KM, a javilo se i dosta pojedinaca sa svojim skromnim darovima. Sada je već izvjesno da je vareška pučka kuhinja u posljednji trenutak dobila odgovarajuću pomoć i da njezini štićenici neće ostati bez toplog obroka.

VAREŠ U BLAGDANSKOM OZRAČJU

Božić i Novu godinu Vareš je dočekao prekriven debelim snježnim pokrivačem, tim najljepšim zimskim nakitom, a stanovnici su se pobrinuli da ukrase gotovo svaki prozor i svaki izlog. U crkvama u Varešu i Vareš Majdanu napravljene su jaslice i okićena božićna drvca. Kao i svake godine u ovo doba, naši raseljeni sugrađani iz svih krajeva svijeta pristigli su u svoj zavičaj kako bi Božić proslavili u obiteljskom ozračju. Tijekom blagdana u brojnim ugostiteljskim objektima u Varešu moglo se zabaviti uz glazbu uživo, a nije manjkalo ni ponuda za doček Nove godine. Zabavno je bilo i u domovima kulture na Pogari i Pričičima.

DAN IZ SNOVA SREĆKA MARIĆA

Nedjelju, 28. prosinca, dugo će pamtili **Srećko i Amira Marić** iz Vogošće. Naime, oni su pobjednici reality showa Televizije OBN "Dan iz snova", projekta koji je ta TV kuća u suradnji s Novom TV iz Hrvatske pokrenula i u BiH, i koji je stekao golemu popularnost. U završnici natjecanja obitelji Marić i obitelji Beganović iz Mostara imale su zadatak što brže i što točnije potrošiti 100 tisuća KM. Unutar tog iznosa mogle su se kupiti različite stvari, od prehrambenih i odjevnih artikala, kućanskog namještaja i bijele tehnike, do automobila. A nakon devet sati shoppinga koji se mogao pratiti i u izravnom TV prijenosu, obitelji Marić potrošila je nešto više od 97 tisuća KM, što je bilo bliže zadanom iznosu, te tako odnijela pobjedu i dobila sve što je kupila tim novcem. Srećko, rođen i odrastao u Varešu a odnedavno nastanjen u Vogošći, osim pobjedom i vrijednim dobicima, organizatore i TV gledatelje posebno je plijenio spontanošću i duhovitošću.

ŠTRAJK UPOZORENJA U
SREDNJOJ ŠKOLI

Profesori članovi Sindikata srednjeg obrazovanja Zeničko-dobojskog kantona, 29. su prosinca održali jednosatni štrajk upozorenja u svim srednjim školama na području kantona. Tako je bilo i u Mješovitoj srednjoj školi "Nordbat 2" u Varešu. Povod štrajku bilo je neprihvatanje prijedbi sindikata srednjeg obrazovanja na nacrt proračuna Zeničko-dobojskog kantona od strane kantonalne vlade. "Položaj zaposlenih u srednjem obrazovanju ispod je nivoa profesije, troškovi života su u porastu kao i prosječna plaća zaposlenih u Kantonu, a plaća zaposlenih u srednjem obrazovanju u ovom kantonu nije povećavana više od pet godina", navodi se u dopisu koji je potpisao predsjednik spomenutog sindikata **Dževad Hadžić**. Zahtjevu Sindikata da se osnovica za obračun plaća poveća s 85 na 100, a topli obrok s 5 na 10 KM nije udovoljeno. Prema procjenama kantonalne vlade, koja nije prihvatila zahtjeve za povećanje plaća i materijalnih troškova ni ostalih proračunskih korisnika, ovakva bi odluka Kanton stajala dodatnih 20 milijuna maraka.

POSJET MALEZIJSKOG
VELEPOSLANIKA

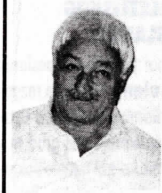
Vareš je 29. prosinca posjetio veleposlanik Malezije u BiH **Zakari Sulang**. U duljem razgovoru s općinskim dužnosnicima visoki je gost upoznat s problemima koji opterećuju naš grad te s gospodarskim potencijalima koje bi trebalo pokrenuti a za što nedostaju inicijalna sredstva. Potom je veleposlanik Sulang posjetio Tvornicu konfekcije "Vilko" i obišao u ratu uništeni kompleks "K" objekata. Općinski su dužnosnici gosta pokušali animirati za pomoć u obnovi ovih objekata u kojima je vatra progutala 84 stana. Malezijski je veleposlanik posjetio i selo Ravne gdje je vlada njegove zemlje sudjelovala u programima obnove kuća.

ODRŽANA 27. SJEDNICA
OPĆINSKOG VIJEĆA

Posljednja sjednica Općinskog vijeća Vareš u 2003. godini održana je 30. prosinca. Bez većih primjedbi usvojeni su zapisnici s 8. izvanredne i 26. redovite sjednice, a od ukupno 14 točaka dnevnog reda, materijali po njih čak osam usvojeni su jednoglasno i bez ikakve rasprave. Pozornost vijećnika privukao je nacrt općinskog proračuna za 2004. godinu u ukupnom iznosu od 1.176.000,00 KM. Većina komentara odnosila se na način raspodjele sredstava, ali su se svi složili da je proračun iznimno skroman. Nacrt je usvojen uz zaključak da će predstavljati dobru osnovu za izradu prijedloga proračuna, uvažavajući sugestije vijećnika. Bez značajnije rasprave usvojena je i inicijativa za pripremu i provedbu postupka izlaganja na javni uvid podataka o nekretninama i utvrđivanje prava na nekretninama. Nakon rasprave s dnevnog su reda skinute tri točke i vraćene na doradu. Riječ je o programu mjera i aktivnosti za sanaciju proračuna s posebnim akcentom na bolju naplativost prihoda koji izravno pripadaju Općini, prijedlogu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o komunalnim pristojbama i o informaciji o napajanju električnom energijom na području naše općine. Radni dio sjednice završen je tekućim pitanjima. Zatim je u učeničkom klubu Mješovite srednje škole "Nordbat 2" održan domjenak koji je općinski načelnik **Hamdo Fatić** upriličio za vijećnike, rukovoditelje vareških poduzeća i privatne poduzetnike.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA
UDRUŽENJA ŽENA

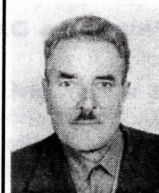
Vareške žene, pritisnute brojnim problemima u svakodnevnom životu, odlučile su dati svoj doprinos oživljavanju poslovnog, kulturnog, ali i političkog života na području općine. U velikoj općinskoj dvorani 7. je siječnja 2004. održana osnivačka skupština "Udruženja žena općine Vareš". Za predsjednicu Udruženja izabrana je **Edina Ahmedović** iz Vareš Majdana, a dopredsjednica je **Ivanka Pantić** s Pogari. Kako je istaknuto, ovo je udruženje osnovano prije svega radi okupljanja žena spremnih upustiti se u male poslove, primjerice stočarstvo i voćarstvo. Za ovakve i slične poslove Udruženje će kandidirati projekte kod međunarodnih organizacija i banaka već do polovice siječnja, za što im je preostalo malo vremena i puno posla. No, prije svega poduzet će se aktivnosti registracije Udruženja kod nadležnih institucija. Gošće su na osnivačkoj skupštini bile **Lejla Spaho**, predsjednica Udruženja žena iz Visokog i **Indira Topčagić**, novinarka iz World Learning Star Networka iz Sarajeva. One su Vareškama obećale svu moguću pomoć.

ZAHVALNICA
Povodom smrti našega dragog
VOJINA NOVAKOVIĆA
(9.VI.1933. – 12.XII.2003.)

izražavam iskrenu zahvalnost rodbini, prijateljima i poznanicima koji nam izjaviše sućut i uputiše riječi utjehe.
Posebna hvala svima onima koji u velikom broju ispratiše našeg pokojnika do njegova vječnog počivališta.

S ljubavlju: supruga Božana, brat Vukota, sestre Joka, Jana, Smilja i Mila te pokćerke Blaženka i Rajna s obiteljima

TUŽNO SJEĆANJE (26.XII.1989. – 26.XII.2003.)

Navršilo se četrnaest tužnih godina od smrti našeg oca, djeda i pradjeda

MARKA LOVRENOVIĆA

Bio si nam putokaz u životu, bio si nam prijatelj, bio si nam sve, a sad si nam još i više. Vječno ćeš živjeti u našim srcima jer voljeni nikad ne umiru.

Neka ti je vječna slava i hvala!

Tvoja djeca s obiteljima

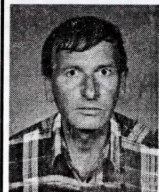
TUŽNO SJEĆANJE (1.I.1997. – 1.I.2004.)

Navršilo se sedam godina od smrti našeg
DRAGE JOZELJIĆA

Samo oni koji su te voljeli znaju koliko im nedostaješ.
Sve dok živimo mi, živjet ćeš i ti u našim srcima.

S ljubavlju i poštovanjem

Tvoji najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE (2.I.2001. – 2.I.2004.)

Dana 2. siječnja 2004. navršile su se tri godine od smrti našega dragog supruga, oca, svestra i djeda

VLATKA MIRČIĆA

Godine prolaze, ali ti si stalno u našim srcima.

Počivaj u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE (8.I.1985. – 8.I.2004.)

Prošlo je dugih i tužnih 19 godina otkako je prerano prestalo kucati srce našega dragog supruga, oca, djeda i brata

VLADE RUFA

Za svu pruženu ljubav – hvala ti. Dok mi živimo, živjet će i uspomena na tebe, jer... smrt nije kraj, smrti zapravo i nema, i nema kraja. Smrću je samo obasjana staza uspona od gnijezda do zvijezda... Čuvali te anđeli nebeski!

S ljubavlju tvoji: supruga Ankica, djeca, unučad i ostala rodbina

TUŽNO SJEĆANJE (14.I.2003. – 14.I.2004.)

Dana 14. siječnja 2004. navršava se godina dana od smrti naše drage majke

BOŽICE ZLOVIĆ

Draga majko, s ljubavlju te se sjećamo.

Počivaj u miru Božjem!

Tvoja djeca

TUŽNO SJEĆANJE (16.I.2000. – 16.I.2004.)

Navršile su se četiri godine od smrti naše drage majke

RUŽE PETROVIĆ

Kažu da vrijeme tugu briše,
a tuge i boli sve je više.

Kako je teško bez tebe biti,
u duši plakati a nasmijati biti...

Zahvalni smo na roditeljskoj mudrosti, ljubavi, toplini i nježnim tragovima koje nam ostavi.

Tvoja djeca

TUŽNO SJEĆANJE (19.I.2002. – 19.I.2004.)

Dana 19. siječnja 2004. navršavaju se dvije tužne godine otkako nas je napustila naša draga supruga, majka, baka i sestra

RUŽA PAVLIĆ rođ. Šimić

Uvijek ćemo te se rado sjećati i nositi u srcima. Počivaj u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE (19.I.2003. – 19.I.2004.)

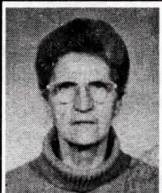
Dana 19. siječnja 2004. navršava se godina dana od prerane smrti našega dragog

FRANJE-ZDENE VAREŠKOVIĆA pok. Rafaela
Vrijeme prolazi, ali uspomena na tebe ne blijede.

Uvijek ćeš biti u našim srcima.

Počivaj u miru Božjem!

Supruga Marta i kćerka Tatjana

IN MEMORIAM

Navršilo se 40 tužnih dana od smrti naše drage supruge, sestre, majke i bake

IVKE JOBST rođ. Matić

(27.IX.1937. – 7.XII.2003.)

Ništa ne može umanjiti našu tugu, ali nastavljamo živjeti noseći uspomenu na tvoj dragi lik i plemenita djela koja si za života učinila. Hvala ti za svu pruženu ljubav.

Počivaj u miru Božjem!

Ožalošćeni: suprug Radomir, braća Jozo i Branko, sestra Franciska, sinovi Josip i Zvonko i kćerka Vesna s obiteljima

TUŽNO SJEĆANJE (19.VII.2003. – 19.I.2004.)

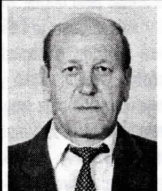
Dana 19. siječnja 2004. navršava se pola godine od smrti naše drage

ANKICE ZADRO rođ. Drijenčić

Počivaj u miru Božjem!

S ljubavlju i poštovanjem

Tvoji najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE (20.I.1997. – 20.I.2004.)

Dana 20. siječnja 2004. navršava se sedam dugih godina otkako je poginuo naš voljeni brat

ŽELJKO DEJANOVIĆ

Zaboraviti ne možemo, u nadi da će se iskorijeniti zlo koje oduzima živote mimo Božjih zapovijedi i ljudskih zakona.

Sestre Gordana i Slavica i brat Ferdo

TUŽNO SJEĆANJE (22.I.1990. – 22.I.2004.)

Dana 22. siječnja 2004. navršit će se četrnaest tužnih godina od smrti našeg oca, djeda i pradjeda

JOZE PETROVIĆA

Bio si nam putokaz u životu, bio si nam prijatelj, bio si nam sve, a sad si nam još i više. Vječno ćeš živjeti u našim srcima jer voljeni nikad ne umiru.

Neka ti je vječna slava i hvala!

Tvoja djeca s obiteljima

TUŽNO SJEĆANJE (24.I.1999. – 24.I.2004.)

Dana 24. siječnja 2004. navršit će se pet godina od tragične smrti našega dragog

VALENTINA ŠIMIĆA

Bol, prazninu i neizmjerenu tugu, koju osjećamo za tobom, vrijeme ne može ublažiti. Uvijek ćeš živjeti u našim srcima i mislima.

Majka Ljiljana, otac Ivan, sestra Tatjana i ostala rodbina

TUŽNO SJEĆANJE (27.I.2002. – 27.I.2004.)

Dana 27. siječnja 2004. navršit će se dvije godine otkako je prestalo kucati srce naše drage

MARICE DODIK

Tvoj dragi lik živi u nama, pamtim te po plemenitosti i čuvamo u srcima.

Počivaj u miru Božjem!

Brat Tomo s obitelji

Preko sedamdeset posto mladih ne vidi nikakvu perspektivu u BiH i svi bi je oni željeli čim prije napustiti. Tako govore najnovija istraživanja. Međutim, ne čini li se toj mladeži da je takvo njihovo stajalište odveć stereotipno i povodljivo. Najlakše je u stvari zaključiti – ovdje nema života, no problem je što ni oni koji su stekli kojekakve spoznaje vani nisu uvijek iskreni i neće pošteno kazati da i tamo negdje ima svakakvih mjesta u kojima ljudi ipak žive. To su mjesta koja bi mi ovakvi kakvi jesmo otprve proglasili besperspektivnim. Na koncu, što je to od čega mladež bježi iz mjesta, primjerice u zapadnoj Hercegovini, koja ne samo da nisu omirisala rat nego su za njega trajanja doživjela neviđen procvat. To nam s jedne strane potvrđuje da je mladež povodljiva jer je naprosto trendovski nekamo ići i sve napuštati. S druge strane, to nam govori da mladež, ako je uopće nečim nezadovoljna u toj prosperitetnoj regiji, onda ne poduzima ništa da se uplete u društvena zbivanja iako ima sve preduvjete za to i ne poznaje nikakvo materijalno siromaštvo. A duhovnoga siromaštva, kako vidimo, i ondje ima napretek.

GRUBI REALITY

Najnovija pojava koja je zapalila mladež zove se TV reality show. Ona je pomogla da se razotkrije kako su mladi svih uzrasta željni jedino provoda. Normalno je da, uslijed posvemašnjeg TV sivila takve emisije preslikane s naprednih televizija u susjedstvu ili na Zapadu, privuku pažnju i neka se to napokon dogodilo da odvoji mladež od ulice i da je neko vrijeme prikuje uz mali ekran. Ali postoji jedna suštinska dimenzija tih zabavnih emisija koju je na naše društvo nemoguće preslikati. Naime, djeca Zapada neopterećeno pristupaju takvim nadmetanjima jer im je samo do zabave stalo, dok se kod nas iz toga izrodi jedno veliko biti ili ne biti. Jer tko ne uspije, vraća se u sivilo. I što je posebno neprihvatljivo, među

Vareška zvijezda reality showa

Perspektiva mladeži

Djeca Zapada neopterećeno pristupaju nadmetanjima tipa reality showa jer im je samo do zabave stalo, dok se kod nas iz toga izrodi jedno veliko biti ili ne biti. Jer tko ne uspije, vraća se u sivilo, a mjesta na pobjedničkom tronu ima za samo jednog adolescenta

NEVEN S.

tisućama natjecatelja na koncu se samo jednom adolescentu poklone "brda i doline", a svi ostali imaju "mahanje". To je u našim uvjetima ipak suviše gruba realnost.

Iza svega se još krije opasnost u percepciji po kojoj se u ovoj zemlji može dosanjati sreću samo ukoliko se osmijehne neki krupan dobitak na lutriji i, naravno, ukoliko je netko sin tate političara. To je najveći zgoditak koji sva vrata otvara. Zato se treba malo osvrnuti i na

političare. Političari su prije svega srozali sustav vrijednosti na nulu, a uz to nemilice glođu sve do čega dođu. To je mladež jako obeshrabilo i oni su postali kategorija koja je ništavna zato što se uopće ne ulaže u njih. No, problem je da se ta ista mladež nije sposobna organizirati ni toliko da izađe na površinu. To im nije palo na pamet preslikati sa Zapada, gdje se studenti suprotstavljaju bilo kakvim političkim potezima koji bi išli njima na štetu.

NETIČE IH SE

Politička i ljudska licemjernost dužnosnika na vlasti nedavno je u jednoj TV emisiji, u jednom crnom reality showu, stvarno prešla sve granice. Jedan se političar bio uzjogunio govoreći o ulozi stranaca i njihovom inzistiranju na ubrzanim mjerama za priključenje BiH Europi za dobro naše djece. Kao da mi ne znamo što je najbolje za našu djecu i za našu budućnost, veli naš političar. No, on pouzdano zna da je upravo tako kako vele stranci s obzirom na njegova besplatna putovanja u sklopu nebrojenih parlamentarnih izaslanstava. On i svi drugi naši političari duboko su svjesni koliko je njihov rad plodonosan i stoga prvom prilikom otpreme svoju djecu na studiranje u inozemstvu, a tuđoj će oni ovdje stvarati okruženje i to s pričom da ne treba srljati u Europu. Zato ovaj dobro plaćeni manipulant nije uopće pozvan govoriti o ulozi nesumnjivo preplaćenih stranaca, no na koncu, briga njih – ovo nije njihova zemlja i neće njihova djeca ovdje rasti i školovati se.

E, sad, kad bi mladi s nekom peticijom, recimo, utjecali na to da se ovakav jedan bezobraznik nikad više ne pojavi na izbornoj listi, a kamoli u parlamentu, to bi već bio nekakav signal. No, naša je mladež, otako se iza rata održavaju izbori, svaki put iznova dokazivala da je izbori apsolutno ne zanimaju tvrdeći da je se ne tiče tko će biti izabran. Tu bi se roditelji morali umiješati da im istjeraju taj zakašnjeli pubertet iz glave. Morali bi se umiješati baš zato što svojoj djeci, kad ona navrše 20 godina, ne mogu sugerirati ništa pametno i perspektivno sve dok je društveno okruženje ovakvo kakvo jest. No, teško se tome ponadati kad su i roditelji odavno podlegli pasivnosti. Ni njih se navodno ne tiče tko upravlja ovom zemljom. Zato će i dalje parlamentarci umnožavati svoje privilegije, narod će na to sporadično negodovati uz kavu, a djeca će u ovoj zemlji zasad živjeti od reality showa.

3

S pomenuli smo "podrugaju" o Mirjanima koju je zabilježio Mijo Žuljić: *Mirjani vare mandru brez drv(a)*. Rekao sam da me je iznenadilo što ju je stavio u "podrugaju" o Borovičanima i što je samo jedna o Mirjanima, kao što je uopće još samo jedna iz vareškog kraja, osim onih pet o Borovičanima. Posebno me iznenadila riječ *mandra* koju nikad nisam čuo u vareškom kraju. Mandra je, kako čitamo, u Škaljičevu *Rječniku turcizama* riječ grčkoga podrijetla i njezino drugo značenje je pastirsko jelo od kukuruzna brašna, pura, kačamak. Ja sam tu priču rugalicu čuo od Mirjana kao *Kako su Mirjani varili puru*. No, čujemo Žuljića!

"Jedno dva sata hoda od Vareša prema jugu ima lijepo selo Mir", a tamo su jednom prilikom seljani vidjeli kako iz jedne njive "kvrca voda", a kako je bilo vrijeme moba, trebalo je napraviti za radnike mnogo mandre. Obraduju se što neće morati donositi mnogo vode i drva da se skuha pura, nego misleći da iz zemlje izlazi vrela voda oni "saspu u ti izvor pun tovar kukuruzna mliva – neka se vari pura". Kad tamo, voda hladna, pa im još uludno odnese tovar brašna. Čuje se za tu zgodu i u okolici i otada uokolo "diraju (napastuju) Mirjane da su htjeli na izvoru bez drva mandru svariti".

Drugu su mi priču kazivali sami Mirjani (Alojzije Radoš) kako su Mirjani u štali pravili zaprežna kola i kad su bili gotovi s poslom vide da ih ne mogu iz štale izvući, te počeu domišljati šta će i kako će. I najposlije jedan od njih, bit će najpametniji među njima, predloži da razvale štalu i tako izvuku kola napolje. Ove dvije, u vlastitoj, široj obradi, bilježi i Mladen Radoš u poglavlju *Mirske zgode*, na stranicama 171-173, svoje knjige "Selo Mir – Vareš", a njima je pridodao i jednu mirsku anegdotu iz šezdesetih godina XX. stoljeća.

Kad su neki ljudi vidjeli da pišem o podrugajcima, sami mi ispričaju još neke od njih za koje oni znaju i koje se pričaju u vareškom kraju.

Sjekli Borovičani drva u šumi i kako bi koje usijeci, tako ga na leđa pa snosi niz brdo. Težak posao, teško da se čovjek polomi. Najednom im se jedno deblo "ote" i samo se "spruga" niz brdo. Koliko god tužni, još više im se oči ozariše od radosti. Otkriše da se drva i sama mogu "plazati" niz

Nestaju li vareški običaji?

JOŠ O RUGALICAMA

PIŠE ŽELJKO IVANKOVIĆ

brdo. Od sreće i zadovoljstva dva debela ponovo uznesuše na sebi na brdo i onda jedno za drugim, sretni zbog tog otkrića, "otisnuše niza stranu".

Druga je o Mijakovićanima. Dakle, neki Mijakovićanin sprotječa nabrao ašlama i krenuo u grad prodati ih. Ali kako se do grada malo dulje putovalo, a ašlame nabrane noć uoči polaska u grad, pred sam ulaz u grad vidje vlasnik ašlama da su malo "spljohnule", tj. da su na suncu izgubile svježinu. Reče on svojoj djeci da se malo po ašlamama pomokre i da će tako izgledati svježije, kao tek ubrane. No, niti od

takvih "svježih" ašlama ne prodaše ništa. Tužni i utučeni vraćahu se kući. Usput djeca ogladnjela i ožednjela i šta će, kud će, ne preosta im ništa drugo nego posegnuti za ašlamama. Ali kako će, kad su se jutros po njima pomokrili. Dosjetiše se, nisu baš po svakoj, pa počeu "razabjerati": po ovoj jesmo, po ovoj nismo. Dok..., najposlije, ne pojedoh sve ašlame.

Ima jedna priča i s Diknjićima. Kažu da u tom selu postoji obitelj Orko. To im je nadimak, ali toliko im je prirastao uz imena da ih drukčije gotovo nitko i ne zna i ne zove. A kako su dobili ime? Pa,

nekoć davno išli Diknjićani na zavjet o Velikoj Gospi u Olovo. Kasno će oni navečer krenuti, u Olovu će prenočiti i da su ujutro orni i odmorni na zornici, pa onda cijeli dan uz mise i narodno veselje. Dogovore se tako da tko se prvi ujutro probudi, već ranom zorom, kao pijetao, zakukuriče, te i druge probudi. Tako i bi. I tada jedan od predaka tih današnjih Orka zakukuriče iz svega glasa. Od šale prozvaše ga Oroz, Orko. I kako tada, tako i dan-danas. Cijela se obitelj zove – Orko.

Nekako desetak godina pred rat rugalice se ili, kako bi rekao Žuljić, podrugajice potpuno preseliše na Budoželje i Budoželjake, koji se u svim tim rugalicama zovu Harauzi. Sve one lijepe i simpatične priče, anegdote i vicevi postadoše u Varešu, kao u širem bosanskom kontekstu o Muji i Sulji, priče o Harauzima. I što je najljepše u tome, oni se na njih nisu ljutili i ne ljute se. Pogotovu ne kao Borovičani. Čak, pričaju ih i sami o sebi! O tome bi vrijedilo pisati posebno.

B

cvjećama

Orhideja

Vareš

POGREBNE

USLUGE

■ KOMPLETNA ORGANIZACIJA POGREBA

■ PRIJEVOZ POKOJNIKA U ZEMLJI I INOZEMSTVU

BUKETI ■ SVJEŽE CVIJEĆE ■ LONČANICE

SVADBENI BUKETI ■ POGREBNI VIJENCI

tel. 032/ 846-372

061/ 753-522

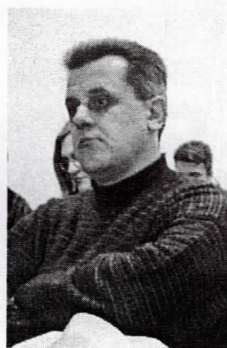
061/ 783-326

PISAC KOJI OBOGAĆUJE NAŠ DUHOVNI PROSTOR

U povodu obilježavanja 25. obljetnice objavljivanja prve knjige, knjige pjesama Nešto od onog što jest (1978.), u galeriji samostana sv. Ante na Bistriku (Sarajevo), 4. prosinca 2003. godine održana je književna večer Željka Ivankovića. Kao i u Varešu, šest mjeseci ranije, u središtu je pozornosti bila knjiga Vareške priče tim povodom objavljena. Istovremeno, bila je to prigoda i za cjelovitiji prikaz književnog djela, za neku vrstu književnog portreta ovoga autora. O književnom djelu Željka Ivankovića tom su prilikom govorila ugledna imena bosanskohercegovačke kulturne scene: prof. dr. Dubravko Lovrenović, mr. Esad Bajtal, doc. dr. Enver Kazaz, te Ivan Lovrenović, književnik. Organizatori književne večeri bili su: Samostan sv. Ante, Bistrik; HKD "Napredak" – podružnica Vareš i izdavačka kuća "Rabic", Sarajevo. S ovog prvorazrednog kulturnog događaja naš list donosi izlaganja koja su brojnoj nazočnoj publici pobliže oslikala književnu pojavu i značaj Ivankovićeve djela.

SJAJNE STRANICE O DEKONSTRUKCIJI MITA

DUBRAVKO LOVRENOVIĆ

Prikazati u sasvim malo prostora, pa makar govorili i o samo jednoj knjizi, djelo koje traje evo punih 25 godina, jako je teško i zapravo nemoguće. Ali da ne bi baš do kraja bilo nemoguće, ja sam sebi pokušao olakšati posao na taj način što sam napravio, nadam se, jednu racionalnu selekciju, odlučujući se govoriti o Ivankovićevoj knjizi *Na marginama kaosa* iz koje ću izdvojiti dva njezina prva dijela, gdje se Željko Ivanković bavi pitanjima koja se danas drastično dotiču svih naših života, pitanjima koja su tijekom zadnjih

deset i nešto više godina vrlo dramatično oslikala površinu naše društvene stvarnosti, pitanjima o kojima vrlo različito mislimo. Smatrao sam da su sve to razlozi zbog kojih bi bilo dobro da o njima nešto naglas kažemo i da kažemo nešto o načinu na koji Željko Ivanković pristupa tim pitanjima, iako bismo naravno mogli govoriti i o rješenjima koja on ovdje nudi.

O toj knjizi počeo ću govoriti s onim što mi je Željko Ivanković napisao kao posvetu u njoj u Sarajevu 1. 12. 2002. godine – "Dubravku Lovrenoviću,

prijateljski u povodu Dana ujedinjenja". Na ovaj način, zapravo, želim govoriti o jednom zaista vrlo oštrom, inteligentnom načinu na koji Ivanković demistificira i demaskira našu stvarnost i njezine historijske korijene. To će se i vrlo lako vidjeti iz samih naslova ovih eseja. Zapravo, vidjet će se iz samog naslova knjige *Na marginama kaosa*. Mislim, zaista, da je ova riječ – margina – vjerojatno i ključna za razumijevanje okolnosti u kojima danas živimo i da bismo sigurno, ako bismo išli unatrag, dospjeli jako, jako daleko, tamo gdje bi se potvrdilo kako ova zemlja vjerojatno i nije ništa drugo nego glosa historije, nekada možda ispisana uspješno, nekada ne, o čemu bi se moglo razgovarati, ali mislim da je sam naslov ove knjige izabran dobro i sasvim sigurno – nimalo slučajno.

Željko počinje od paradoksa europocentrizma demistificirajući pojam Europe onako

kako je on vidi odavde, kako on kaže – bio sam tamo, pa sam se opet vratio, smatrajući da, kako on ovdje kaže, nema te Europe o kojoj smo mislili do devedesetih godina, i sasvim je opravdano što je nema, jer je mi ne možemo izmišljati. Nema je između ostalog i zato što se Europa nikada nije uspjela konstituirati kao velika politička zajednica i nema je između ostalog i zato što se nikada nije ni mogla kao takva konstituirati. Možda bi danas kad izričemo riječi "europska kultura", "europske vrijednosti", "europski standardi" itd. najviše vrijedilo tipovati na kult institucije, mislim da bi to mogla biti ako ne ključna, onda vjerojatno jedna od ključnih stvari koja definira Europu. Možda. A ne bi bilo pretjerano reći da će europska institucija preživjeti sve ono što Europa unutar svojih kulturoloških, političkih, etničkih i drugih suprotnosti neminovno proizvodi.

25
GODINA

**ŽELJKO
IVANKOVIĆ**

Od sljedećih tekstova, koji se, čini mi se, najviše bave mitom i njegovom dekonstrukcijom, demistifikacijom mita, Željko Ivanković je ispisao zaista sjajne stranice, koje bi trebalo čitati i promišljati, te, da ne bi ostale samo u našim glavama kao neka vrsta privatnog vlasništva, pretakati u političke programe.

Da li će oni koji bi to trebali čitati to i uraditi, to je sad drugo pitanje, ali ono što se u ovoj knjizi iz ovoga dijela o kojem ću ja večeras govoriti, može shvatiti, recimo iz teksta "Bosanskohercegovački Hrvati i njihova nacionalnost", to je zapravo da ne bismo trebali, ne bismo smjeli kao mali narodi, uvijek izloženi margini i izloženi kaosu, ne bismo trebali sebi dozvoljavati taj luksuz da podlegnemo zovu nacije i nacionalizma onako kako je to danas ovdje nažalost snažno prisutno.

Ako pročitamo pažljivo Ivankovićev tekst koji se tiče onoga što sad već možemo, ako nismo mogli i davno ranije, nazvati "hrvatskim slučajem", onda će nam se to ovdje zaista potvrditi u svojoj višedimenzionalnosti.

"Hrvatsko-muslimanski rat u ratu" sljedeći je Ivankovićev

tekst u ovoj knjizi. Čitajući ovaj tekst nekoliko puta, zapravo i sam se prisjećajući nekih stvari, jer svi smo bili izloženi svemu tome, postavljao sam sebi pitanje "kako stvari kod nas strašno brzo zastarijevaju". Mi smo postali antikvarijat nepotrebnih stvari, nepotrebnih suvenira. Naime, tko danas još misli o ovom dijelu rata u BiH – hrvatsko-muslimanskom ratu?

(Vjerujem da nemamo ni dovoljno vremena, jer nas život dovoljno brzo i efikasno melje i tjera da razmišljamo o drugim stvarima.) Međutim, kad se vratimo na tekst i kada počinjemo postavljati pitanja, onda stvari iskrsavaju u jednoj drugoj dimenziji, povezanoj s prethodnim tekstom i tekstom koji dolazi poslije ovoga "Rat i njegova medijska slika u BiH", s također vrlo analitičkim tekstom koji se ne zadovoljava time da pliva na površini i da daje deskripciju koja može biti veoma uspješna, nego nam otkriva korijene naših predodžbi – ono što je u ratu, kao jednoj krajnjoj egzistencijalnoj situaciji, bilo snažno naglašeno. Zapravo, mislim da nas ovaj tekst vodi negdje u sredinu 19. stoljeća, mislim da je tako rat pokazao, da se događaji razvijaju i dalje u etnokonzefionalnim vrlo skučenim shemama, pokazao je da

smo 20. stoljeće preskočili i prespavali i da smo se vratili u one arhetipove koji su prethodili dolasku ideologije.

Mislim da bi se to moglo izvući kao jedan od najvažnijih zaključaka ovoga, pa i, jednim dijelom, prethodnih tekstova.

Danas, kad govorimo, čak se i sukobljavamo govoreći o kontinuitetu, diskontinuitetu, tradiciji, baštini..., često se postavlja pitanje "tko je ovdje najstariji". Kao da smo ovdje dolazili nekako na šalter historije i gledali tko će prvi stati u red, Ivankovićev mi se tekst veoma dopada zato što je pisan s jednom dozom konstruktivnog cinizma, zato što stvari demistificira, zato što pojmove naziva pravim imenima i naprosto zato što je potpuno intelektualno otvoren za daljnju diskusiju o ovom i o drugim pitanjima.

Na njega se logički nastavlja tekst "Mitologizacija političkog prostora ili politička mitologizacija prostora", koji nudi dvije ključne stvari. Od Berlinskog mirovnog ugovora 1875. do Dayton 1995. naša historija se odvija od rješenja koja dolaze sa strane. Ova zemlja je naprosto objekt velike historije. Možemo kazati da smo, kao ljudi, žrtve velike historije. Koliko nam ta spoznaja može pomoći – ja bih volio da može –

no čini mi se ipak da razumijevanje i imenovanje stvari može pomoći stvaranju nekoga imunološkog sistema na sve ono čemu smo izloženi, a što kao pojedinci s ograničenim snagama ne možemo kontrolirati.

I na kraju ovoga dijela knjige, koju odabirem za ilustraciju, je tekst o Andriću "O političkoj recepciji Andrića ili strijela je odapeta". Situacija s Andrićem danas stoji, govoreći ugrubo, ovako, tako to Ivanković opisuje, tri su obavezne recepcije, najmanje tri: ono ni-ni, nego i-i-i – srpska, hrvatska i bošnjačka. Srpska je naravno za srpsku recepciju: Andrić je Srbin i tu nema ništa više da se diskutira, Hrvati bi prevodili Andrića sa srpskoga na hrvatski, a Bošnjaci su opet, čini mi se, upali u jednu autističnu poziciju, u jednu slijepu ulicu, u kojoj mogu vjerojatno neko vrijeme ići naprijed, a onda će se vjerojatno ili sigurno morati vraćati nazad. Jer nemoguće je, intelektualno neproduktivno, čitati Andrića onako kako se on danas čita. Naprosto, sve ovakve reducirane recepcije Andrića, njegovom književnom djelu samo dodatno šire krila.

Željku želim čestitati jubilej i poželjeti da nas još obrađuje ovakvim lijepim knjigama.

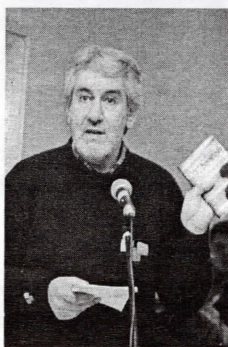
B

PISAC ZAVIČAJA

ESAD BAJTAL

Zavičaj kao zajednički tematski imenitelj nekoliko Ivankovićevih knjiga (*Izgnubljeni zavičaj*, 1995; *Traženje zavičaja*, 1997; *Nove priče o ljubavi i smrti*, 2001; *Vareške priče*, 2003.), direktno, i nekih drugih indirektno (*Na margi-*

nama kaosa, 2001.), profilira Željka Ivankovića kao pisca zavičaja. Mnoštvo je načina da se sagleda odnos zavičajno-tematske uzajamnosti gore navedenih (i nenavedenih) književnih tvorevina Željka Ivankovića. Jedan od njih je taj što

čitajući ih komparativno biva-mo svjedoci kako u općem kaosu ideološko-ratnog besmisla "nestaje" piščev zavičaj, rodni Vareš. Naravno, događ "nestanka" zbiva se u ravni duhovno-semantički pojmljene zavičajnosti, o čemu tragički uzorno svjedoče *Vareške priče*. Kad je riječ o ovoj zbirci pripovjedne proze, ona je, sa aspekta unutarnje arhitektonike i arheologije rasporeda građe, jednim svojim dijelom, nostalgично sjećanje na zavičaj iz idilične perspektive djetinjstva. S druge strane, ta Ivankovićeva knjiga, priča nam priču o paradoksalnom nestanku zavičaja u

razjapljenim raljama iracionalnog ratnog meteža. Time se problem zavičajnosti, kao tematski nastavak njegovog ranijeg *traganja* za zavičajem, artikulira kao jedan od osnovnih problema njegova poslijeratnog spisateljstva, bez obzira na književni rod i vrstu u kojima se ta artikulacija formalno-teoretski uobličava.

Upravo neskrivena upornost tog traganja, izražena i kroz književno-rodovsku raznolikost (poezija, proza), razvija spisateljski specifičan i semantički simptomatičan izraz zavičajne ljubavi Ivankovića

koja, uprkos svemu, idealistički dosljedno "tjera svoje", ne pristajući na evidentni poraz silom iznuđenog gubitka.

Šta se zapravo događa?

Poletna u svom ljubavničkom totaliziranju svijeta, svaka nas ljubav, pa i ljubav prema zavičaju, čini bolno ranjivim. Gubitak zavičaja, baš kao i gubitak ljubljene osobe, može i zna debelo da boli. Istina, na nešto drugačiji način, ali – boli! I uprkos očitij različitosti načina na koji bole, oba gubitka (kao zajednički signum tog bola), nose u sebi jednako oporu dozu skoro fiziološke nepodnošljivosti. Upravo ta unutrašnja nepodnošljivost gubitka, u svojoj iracionalnoj neshvatljivosti čini da ljubav i bol idu uvijek zajedno. Zapravo, ljubav je, u svojoj biti, vrsta boli koja vječito boli: u strahu da ne bude izgubljena, boli – *postojeća ljubav*; boli *ljubavna čežnja* kao još ne-ostvorena ljubav; i boli prošla – *izgubljena ljubav*, jer i nakon razvrgnuća formalne veze nastavlja da živi od sjećanja na svoju bilost. Svoje juče. Ljudska nada, opijena nektarom ljubavi, posljednja se trijezni. Kao u onom Ivankovićevom stihu gdje, samozatajna razrokost akterâ već ugasle i jednostrano tragične ljubavi nudi sasvim oprečne psihološke perspektive:

*Ona je mislila da je
to vrhunac ljubavi, a ja...
da je to, nažalost, kraj.*

Vrhunac i kraj ljubavi sabiru se u istoj tački. Svaka smrt rođenjem počinje. Kao što pisanje počinje čuđenjem pred neizrecivim. Pristajući na govor neizrecivog, pisati, znači javno živjeti intimu vlastitog čuđenja. Pisanje je objavljivanje svijetu tog čuđenja. A kako je s čuđenjem onih koji ne pišu? Onih koji činom čitanja istrajavaju na apriornoj uzaludnosti dešifriranja napisanog: "šta je pisac htio da kaže"? Čude li se oni?

Promotori Ivankovićeva djela

Čude!

Čuđenje čuđenju napisanog čudo je čitanja samog. To čudo čuda, kao čudo čitanja, čudo je istovremenog traženja sebe u drugom i traženja drugog u sebi. Uprkos neizbježnoj osami, vremenski i prostorno nepremostivoj međusobnoj udaljenosti, pisac i čitalac, otkako je "svijeta i vijeka", i dok bude čitanja i pisanja, bili su i biće na zajedničkom poslu uzaludnog traženja i traganja. U kontekstu tematizirane zavičajnosti o kojoj je riječ u "slučaju Ivanković", radi se o zajedničkom traganju za izgubljenim zavičajem. Zavičajem potonulim u iracionalnu kaljužu rata u kojoj nejasne konture realnog i irealnog, stvarnog i nestvarnog (kao u nepodnošljivoj tjeskobi ponoćne more), uzajamno se potirući, izmiču svakoj kontroli bespomoćnog snivača koji se, konačno, neobavljena posla, budi – "sav u goloj vodi". Izmoren morom, probuđeni spavač, međutim, može da odahne: trenutkom buđenja on je definitivno dospio u luku spasa. Sav ozaren, u aperceptivnom hipu osvještenja, on shvaća svu nestvarnost svog tegobnog sna.

Međutim, za razliku od spavača pisac se nikad ne budi iz

sna vlastitog čuđenja. Izručen udesu trajnog glagola "pisati", pisac u pisanju nalazi (pri)vid odbrane od goleme nevolje koja ga je snašla. Svjesno ispisujući sve izvjesniju uzaludnost svog traganja, on zapravo piše javnu optužbu protiv ustroja jednog nepravednog Svijeta. Anonimni čitaoci njegovih spisa, biće samo grupa neosviještenih zavjerenika te optužbe od kojih on neće imati mnogo koristi. A u egzistencijalno odsudnim trenucima čak ni moralne podrške. Zaludnost se pokazuje kao jedini istinski залог spisateljskog zanata.

Lamentirajući nad (u)zaludnošću vlastitog htijenja, u knjizi *Traženje zavičaja*, i u istoimenoj pjesmi te poetske zbirke, svjestan nemoći pred udesom iznuđene bezavičajnosti, Ivanković će glasno rezignirati, kako:

*Dan ne može uspostaviti
ravnovjesje između
postojanosti
vode i prolaznosti
njezinih oblika.*

To poetizirano stiliziranje problema nasilne obezavičajnosti, neopipljivo u svojoj poetskoj nadiskustvenosti, u prvi mah, ispostavlja se čitaocu kao fantazmatski apstraktno

metafizičko traganje i batrganje. Traganje bez stvarnog životnog oslonca. Kao opće mjesto pjesničkog zanosa i domoljubnog patosa. Još pogubnije: kao školski naučen patriotizam i forma bez sadržaja.

Tako to izgleda sve dok sa stranica Ivankovićeve proze, ta prividno metafizička zavičajnost ne pokaže svoje vidljive i opipljive zemne korijene. Ali i to tek u artistički negativnoj izvedbi nasilne deprivacije zavičaja i njegovog psihološki-simboličkog nestanka u formi doživljajne destrukcije zbilje koja, istina, perceptivno-čulno još uvijek jest tu-gdje-jest, ali ne na način onog intimno-znanog jest. Od zavičajnosti nekadašnjeg zavičaja ostaje još samo mutno *sjećanje*, i nostalgčki jasno *osjećanje* da 'To' više nije To. Nošen pomahnitalim talasima ratnog meteža i razbijanja o tvrde hridi nacionalne ideologije, Ivankovićev dojučerašnji zavičaj biva teatralno – živ sahranjen. Ali to još ne znači da ga više nema. Ima, samo je igra u ravni kompleksne psihologije ljudske doživljajnosti poprimila složenije obrise. Zavičaj u ljudskoj duši, paradoksalno, umire i živi, živi i umire – istovremeno. U pod-

nožju vulkana životne pustolovine potapa ga užarena lava zamršene dijalektike života i neizmjerne ljudske gluposti.

U optici ideologizirane ratne pedagogije što mačem beščašća krvavo rasijeca živo tkivo porodice, paradoks da zavičaj i branjenjem i oslobađanjem biva živ pokopan, pripada upravo toj dijalektici. O tome žalosno uvjerljivo govori jedna od Ivankovićevih "vareških priča". Tragična priča o Zavičaju kojeg, u krajnje besmislenom ratu, jedan Željkov brat – brani, a drugi Željkov brat – oslobađa! Eto heraklitovštine (*put naviše i put naniže, jedan je isti put*) u kojoj se ideološka 'istina' "Odbrane" i "Oslobađanja" definitivno rastače na laži od kojih je sazdana. Dva rođena brata, u dvije sukobljene vojske, "porobljavaju" i "oslobađaju", "brane" i "napadaju", puškom svojataju, svoj rodni grad. A treći, kao u kakvoj izvrnutoj bajci, gledajući sve to s nevjericom, čudom se čudeći, kaže: *Najgore je što se ništa nisu pitali...* A još gore od toga je, kaže dalje, *što ja više nemam Vareša, a i o braći malo šta znam i ne znam da li da se*

radujem ili da plačem. U svakom slučaju ja sam svoj Vareš izgubio.

Ivankovićeva paradoksalna ratna priča jest stvarna. Ali je rat u kome se ona zbiva izmišljen. Izmišljen i uvezen. Kartografski unaprijed zacrtan i vođen. Po kartama Velikog Brata crtanim negdje Tamo, ratuje se i gine Ovdje. Ginu braća, braća po majci ili po Bogu (ljudi su Božja djeca, zar ne?), svejedno. Ginu nedužni i nevini. I eto životnog paradoksa o kome valja *pisati i pisati*. Ne i na-pisati. Jer nema mjesta svršenim glagolima kad je ljudska glupost u pitanju. Stoga trajni glagol 'pisati' krajnje nemušto simbolizira trajnost piščevog čuđenja koje je neopisivo. I neizrecivo. Neizrecivost neizrecivog daruje tom pisanju šutnju koja govori. Govori jezikom metafore koja šuti:

Noć ne može od neba i vode oblikovati surovost oblaka na slici djetinjstva.

Na bezazlenoj slici izdanog djetinjstva, dodao bih.

A ta slika izdanog djetinjstva u svoj čistoti njegove izvorne bezazlenosti i silom neo-

kaljane, idilične zavičajnosti, postoji još samo u srcu trećeg, nenaoružanog brata. Pjesnika. Samo On je, za razliku od prve dvojice, istinski Čuvar zavičaja. Jer, pjesnik u zavičaju 'pjesnički stanuje'. Stanuje i onda kad zavičaja više nema. Ergo: možete ubiti zavičaj kao zavičaj. Ali, ne možete ubiti zavičaj u pjesniku. Morate, prije toga, ubiti i pjesnika. Ali, ni tada niste ubili sve. Poslije pjesnika ostaje pjesma.

I zavičaj u pjesmi!
I pjesma u knjizi!
I knjiga u ruci čitaoca!

Dakle, nemoguće je ubiti zavičaj!

Ubijanje zavičaja pokazuje se kao jalov i uzaludan posao. I kad ga prividno nema, pa i kad zaista nestane, na kraju Nigdine, na kraju onog Ništa, na kraju Bola, Zavičaj nas, *svojom odsutnošću*, silinom nostalgичne čežnje, uporno – doziva sebi.

I tu počinje poetski neodložna potraga za zavičajem.

Jer, ne može se biti nigdje. Čovjek mora biti Negdje. Mora imati svoje Gdje. Ma gdje. To žuđeno čovjekovo *Ne-gdje*, iz-

vorno jeste ono *Gdje* pjesnikovog zavičaja i zavičajnosti. Pjesnik samo u zavičaju stanuje.

Na putu između objektivnog *ni-gdje* (životnog bespuća u kojem se nevoljno našao), i ljudskog *ne-gdje* (za kojim pjesnički traga), Ivanković avanturu traumatičnog poratnog pisanja živi kao avanturu neizvjesnog traženja izgubljenog zavičaja. U tom poetskom tkanju snova, nade i iluzija, i kad ostaje neimenovan, Ivankovićev zavičaj se, između redova nostalgичno pisanih stranica prikazuje i odaziva zovu najupornijih čitalaca. Stoga i pjesma "*Umrijeti u Americi*", u kojoj se Vareš imenom nigdje ne spominje, na tragu tog nostalgичnog zova, jeste zavičajna pjesma. I može se, "na marginama kaosa" koji još traje, uprkos zavičajnoj disnominaciji, kontekstualno čitati i kao istinski "vareška priča". Priča o zavičaju.

Po tome Željko Ivanković jeste zavičajni pisac.

Pisac zavičaja.

A konačno, i zašto ne: čuvar zavičaja!

B

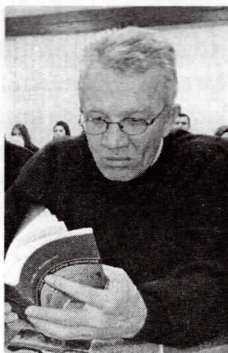
KULTUROLOŠKA KNJIŽEVNOST

ENVER KAZAZ

Meni je izrazito drago da mogu govoriti u kući u kojoj živi jedan od ljudi čije molitve tako rado slušam i prenosim ih studentima. Na ponoćki ove godine čuo sam možda jednu od najtežih, od najboljih misaonih rečenica izgovorenih u Bosni. Božić u Bosni ima najsavršeniji i najiskreniji smisao zato što je – parafraziram – Bosna zemlja

obavijena potpunom tamom.

Ta ideja preporođanja, ideja povratka ljudskosti, strašno me privlači i ja ću odmah u startu govoriti što je za mene zavičaj. Za mene zavičaj jeste suprotnost patriotizmu, patriotizam je ideološka spletk, patriotizam proizvode ideološki centri moći, patriotizam proizvode vlastodršci kako bi omogućili ma-

nipuliranje masom, patriotizam je kolektivna histerija, on je ono ludilo s kojim mi stojimo na granicama vlasti misleći da branimo domovinu, a ustvari branimo institucije moći.

Nasuprot patriotizmu stoji zavičaj! On je individualna gesta, on je ono mjesto gdje usisavamo jezik, ono mjesto naše pune egzistencije, odnosno egzistencijalne punine. Ako gledate iz ta dva aspekta, odnosa patriotizma i zavičaja, vidjet ćete da je na južnoslavenskom kulturnom prostoru književnost itekako znala proizvoditi patriotizam. Patriotizam obavezno, kako pokazuje postkolonijalna kritika, proizvodi negativnu sliku drugoga. Ako izanalizirate

književnu situaciju u prošlom stoljeću, ili još više u prošlom stoljeću i kojih desetak godina u 19. stoljeću, onda ćete vidjeti da je ona emancipatorski kompleks južnoslavenskih romantizama, koji se zasnivao na tome da okupatora, Tursku ili Austro-Ugarsku svejedno, proizvede kao negativnog drugog kod nas, u vremenu ovog ideološkog romantizma s kraja 20. stoljeća, s pobjedom nacionalizma kao političke pragme ili fašizma kao političke prakse na južnoslavenskom prostoru, onog negativnog drugog je zapravo pretvorio u prvog susjeda koji s njim, sa mnim i histeričnim kolektivnim mi, dijeli identično povi-

➔

Okupljeno mnoštvo na svečanoj književnoj večeri

jesno iskustvo. Pisci koji se laćaju pera i pišu patriotske budnice, ustvari su sjajni suradnici fašističkih zločinaca. A ako pažljivo izanalizirate književnost, vidjet ćete da ona vrlo često proizvodi govor mržnje.

Zašto je bezzavičajnost ili zavičajnost zapravo dominantna tema bosanske ratne književnosti koja je možda najzanimljiviji ili najbolji fenomen koji potvrđuje, u dugotrajnoj tradiciji Bosne, puninu bosanskog identiteta? Bezzavičajnost je zapravo isključenost iz kulture i to je osnovna njena dimenzija. Ako je to odnos mene i zavičaja, individue i zavičaja, on nužno postaje odnosom i onoga što je memorijski obuhvat zavičaja.

U južnoslavenskim literaturama zapravo nemate ili imate vrlo rijetko nešto što bismo mogli nazvati kulturološkom književnošću. Zašto? Zato što su naše književnosti

vrlo često bile robovi tzv. monumentalističke, ničean-ski shvaćene, koncepcije povijesti u kojoj dominira herojska paradigma i u kojoj heroj kao kolektivni subjekt iskazuje kolektivnu histeričnu nit, taj heroj služi kao ideal o kojem treba govoriti. Takav idealizam direktno je vodio u klanicu svih ratova na ovom prostoru i takav monumentalizam zapravo je mentalna maska ili mentalna mora na južnoslavenskim kulturama. Kolektivno autoritarni tip nacije proizvodi takav monumentalizam. Ivankovićeva priča ili njegova smjelost da lokalizira svoju zbirku pripovjedaka u *Vareške priče* podrazumijeva jednu izrazito snažnu civilizacijsku, odnosno poetičku gestu. Ako odlučite da lokalizirate temu, da tako kažem, da iz minimalističke perspektive promotrite vlastiti zavičaj, onda ćete vidjeti da se u tom zavičaju talože vrlo različiti i vrlo moćni slojevi kulture. Tako da se u *Vareškim pričama*

zapravo ispisuje povijest odozdo, povijest iz svog ljudskog bitisanja, ili kulturološka, brodelovska varijanta povijesti. Našu povijest pišu politički moćnici, književnost stoji naspram te jake velike naracije pokušavajući da isprovocira ili revidira ideološki diskurs. Lenard Davis, jedan od najvažnijih teoretičara suvremene književnosti, kaže da je uloga književnosti, odnosno romana, da s individualnog i obiteljskog nivoa razori zvaničnu historiografsku istinu.

Ako sad sa zvaničnog historiografskog nivoa promatramo topos Vareša, vidjet ćemo da je Vareš žrtva oslobodilaca ili osloboditelja i branilaca ili branitelja. Takav Vareš je patriotska činjenica, takav Vareš je fakat, odnosno kursor u velikom računu moćnika koji sjede u centrima moći i dižu sebi k'o od šale aklamacijom plaće za dvije i pol sekunde, nemajući pritom novac za život jedne jedanaestogodišnje djevojčice iz

Zenice. Takav Vareš onda, kad postane kulturološka činjenica, jest Vareš jednog Divkovića, jest Vareš jednog Lastrića, jest Vareš zanata. Onog dana kad u BiH ulice počnu konačno dobivati nazive, kao nekada, po zanatima, a ne po ideološkim reperima, tog dana ćemo možda biti udaljeni od kaosa i biti u nekom kozmosu.

Zašto su mi još važne *Vareške priče*? To su priče tri različita modela naracije. Prvi je najzanimljiviji – fantastički model naracije koji je zapravo ono što bismo mogli nazvati lokalnim mitom. Mit se ovdje tvori kao individualna gesta koja pokušava objasniti nepoznatljivo. Takav fantastički model priče Ivanković uvodi u bh. i južnoslavensku literaturu nakon dominacije romantičarske fantastičke imaginacije, pri čemu se pravi atmosfera kompletne narativne scene, kao kod Borges, pa je onda priča ispitivanje određene ljudske zamke, odnosno suočenje s metafizičkim. Ova fantastička priča postaje neka vrsta metafizičkog eseja koji u sebi sabire nešto što bismo mogli nazvati narodnim predanjem ili legendom, ili nešto što bih ja u slučaju Bosne vrlo rado nazvao metafizikom svakodnevnice. To da se Božja milost ili Božje odsustvo vidi svakodnevno, to je činjenica koja je ključna za proizvodnju lokalnih naracija, i ako se prisjetimo: naše nene, nane, bake, djedovi itd. su nam uvijek pričali čudesne priče o nevjerovatnom i nemogućem. Ta težnja da se razjasni to nemoguće i nevjerovatno iz folklora odjednom je ovdje postala literarnom i to prvoklasnom činjenicom.

Drugi tip ili drugi model priče su tzv. infantilizirane ili dječje ili pseudodječje priče

gdje Ivanković pokušava razriješiti jedan od ključnih problema naše dječje književnosti, a to je problem koji bih ja nazvao "debilizacija djeteta". Naši dječji pisci često vole debilizirati djecu tako da im se približavaju tepajućim jezikom, pri čemu se podcjenjuje dječja inteligencija i recepcija. Ovdje odjednom imate prvoklasnu dječju priču koja zapravo onog tko je recepijent tretira kao nekog tko je može interpretirati i čitati. U tom smislu to je nova vrsta dječje književnosti, i to ona vrsta dječje književnosti koja barata intelektualnom gestom. Rekao bih da smo konačno u oblasti proze dobili dječju književnost koja suvereno može ispuniti nešto što bismo nazvali enciklopedijskom naracijom.

Treći aspekt i treći bitan model jest ova ratna, etički angažirana priča. Ta ratna etički angažirana priča postoji na poetici svjedočenja.

Konačno prelazim na knjigu *Raskoš, hladna mjesečina*. Ona je zanimljiva s tri aspekta. Prvi aspekt je da je Željko Ivanković u ovoj knjizi maksimalno stegao poetski iskaz, nema one hermetizacije karakteristične za nje-

govu raniju, ja bih je nazvao modernističku fazu poezije. Sad imate gotovo deskriptivnu, denonativnu poeziju. Što to znači? To znači oslobađanje ili direktnost jezika. A opet imate susret s kulturološkom gestom. Zbirka *Raskoš, hladna mjesečina* je zapravo maksimalno postmodernistička, i to ne samo zbog toga što ona u sebi ima autoreferetni, odnosno metatekstualni dio. To je onaj ciklus iz *ars poetice*, gdje Ivanković razmatra problem poezije i u skladu s postmodernističkom postavkom zaključuje da poezija nije ništa drugo nego uljepšavanje ili čišćenje jezika. Ali ono što mene u toj kulturološkoj sferi zanima jest sljedeća pjesma i ovim ću se nadovezati na Dubravka Lovrenovića:

*Sprozora se vidi Europa,
a trešnjev je hlad i zvuk
oboe iz Bachova adagia.
Nad barom dahće lokvanj,
a Europa je i pitam se otkud
Europi bara, otkud joj kreket
žaba.
U daljini, na crkvenom
tornju,
pijetao povrh pejzaža u igri
s vjetrom najavljuje skori
allegro.
Svijetlo je i na sve strane*

*odavde – požar ravnice.
Kao u kakvom menuetu.
Kroz prozor se vidi Europa.
Samo s prozora, samo još s
prozora ona izgleda tako
barokno, svečano i moćno
kao Brandenburški koncert.*

Ta Europa nije ništa drugo do ideološka konstrukcija, ta stara, kako u jednom svom eseju iz knjige *Na marginama kaosa* kaže Željko, dakle ta stara Europa, pokazuje to možda ponajbolje postkolonijalna kritika i postkolonijalna teorija, je ideološka, imperijalna činjenica ili ideološki imperijalni sistem. Ta stara Europa izgubila je svoj etički razlog postojanja. Ona nije ništa drugo do obična slika koja je obilježena i u ovoj pjesmi. Zbog toga postoji čuđenje odakle Europi bara i odakle joj kreket žaba. Naslućujemo odjednom da je Europa zapravo plastični proizvod, da je to možda još samo institucija, da njenog života nema. Međutim, odjednom naslućujemo da postoji možda više Europa, da postoji Europa zapada, Europa tzv. velikih moćnih imperijalnih jezika, Europa juga, mediteranska ili balkanska Europa, Europa istoka, da se uopće ne može govoriti o homogenom

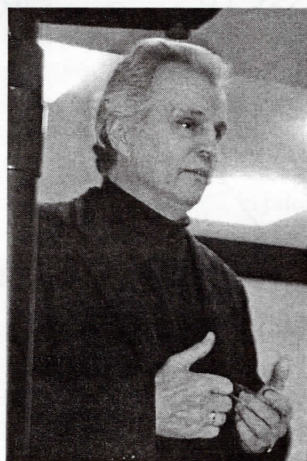
identitetu Europe ni u političkom, ni u etničkom, ni u kulturološkom smislu, nego da se odjednom susrećemo s ovim heterogenim određenjem. A onda vi otkrivajte da Ivankovićeva poezija nije samo emocionalna ispovijest. Ovdje ova pjesma izaziva asocijativni prostor bosanskog krvavog ratnog iskustva, čuđenje nad Europom itd.

Ivankovićeva poezija *Raskoš, hladna mjesečina* obilježena je upravo s ta dva pola, raskoš je princip erosa, princip tvoračkog i stvaralačkog, raskoš je ono za što Skender kaže "kao da gledate lijepu ženu", a nisam znao da Ivanković ovdje toliko voli lijepe žene, s njom kako bi rekao Skender, zaziva zazubice, a hladna mjesečina je drugi krak, ono što je odsutno ili princip thanatosa, princip rušiteljskog i razgraditeljskog. Između ta dva principa poezija se sklanja u jezik. Sklancijanjem u jezik vi možete samo čistiti poeziju. Međutim, u ovoj pjesmi, u ovoj zbirci, postoje vrhunske pjesme. To su pjesme o Divkovićevoj molitvi nad zavičajem ili Lastričev monolog nad Bosnom. Neću vam ih čitati, pročitajte ih sami!

B

OPUS IZ POTPUNO DRUGOG SVIJETA

IVAN LOVRENOVIĆ

Kao što je negdje na početku bilo rečeno, negdje prije strašno

puno godina, kako se to u književnom žargonu kaže, ja sam kao recenzent potpisao

prvu knjigu pjesama Željka Ivankovića i to je što se mene tiče jedna opaka denuncijacija, jer ona istovremeno znači da on ima najvažniju prednost pred mnom, a to je 11 godina mladosti i nek' mu je sa srećom i ovom prigodom i na ovom jubileju.

Teško je, a i nepotrebno nakon svega ovoga što su rekli ljudi koji su govorili prije mene o posebnim aspektima književnosti Željka Ivankovića, govoriti još o nekom drugom, trećem i ostalom posebnom aspek-

tu, zato bih ja na sve ovo dodao jedno malo razmišljanje o važnosti pojave ovakvog pisca kakav je Željko Ivanković. To se moglo govoriti i prije, jer se već nakon njegove druge, treće knjige vidjelo da je to pisac koji je posvećen svome radu, koji je posvećen književnosti kao izabranoj profesiji, kao izabranom pozivu. To je i tada već bilo vidljivo, međutim danas kada se književna biografija Željka Ivankovića može usporediti

➔

☞ s historijskom biografijom naše sredine, koja je tako tragična i tako sva u znaku rasula i vrijednosti i poziva i konačno, ako hoćete, i institucija, vi imate kod pisca Ivankovića pojavu nevjerovatne stalnosti.

Doista, kad pogledate bibliografiju Ivankovićevih knjiga, kad pogledate konfiguraciju njegova književnoga zanimanja, vi vidite pred sobom jedan opus koji kao da dolazi iz nekog potpuno drugog svijeta, koji kao da nema ništa s ovim svijetom u kojem mi živimo, ako uzimamo u obzir kaotičnost tog svijeta i njegove historije i nestalnost njegovih oblika.

U konfiguraciji Ivankovićevog književnog opusa vrijedi obrnuto – sve je stalno, sve je čvrsto, sve je kon-

tinuirano, sve ima svoj formalni i suštinski rezon i smisao, i očigledno da će to tako biti i dalje. Ovo što se danas imenuje njegovim jubilejom, 25 godina književnog rada, to je sasvim irelevantna činjenica u onom smislu u kojem taj opus sam iz sebe već sada potpuno sigurno nama svima govori da će se on nastaviti, da on zapravo najmanje vodi računa o takvim formalnim međašima. To je nešto što po mom osjećanju stvari ima ogromnu, silnu važnost, veću možda nego mnoge stvari kojima smo mi naučeni u ovom užasu svakodnevnice koju živimo, nestabilne svakodnevnice, poklanjati važnost i pažnju. Zašto? Pa ja mislim zato što je sama književnost, a onda i način na koji Ivanković svjedoči svoju predanost i po-

svećenost književnosti kao poslu, dakle te dvije stvari, te stvari koje u ovom našem životu, ovakvom kakav on jest i kakav očigledno prijeti da se produži u nedoglednu budućnost, one svjedoče stalnost, one svjedoče mogućnost da čovjek vjeruje u nešto što stoji mimo jedne takve svakodnevnice.

Ja ne znam ništa što bi u tu takvu svakodnevnicu unosilo više smisla i vjere i takve predanosti syome poslu kakvu svjedoči Željko Ivanković. I to je nešto čemu, govoreći pomalo iznad i mimo svih njegovih knjiga, koje su opet između sebe veoma različite – i žanrovski i tematski i kojekako drukčije, ako pokušate sabrati u jednu imaginarnu činjenicu sve to što je on dosad napravio, to je dakle nešto čemu, čini mi se, doista treba

skinuti kapu.

Međutim, nije važno ni to hoćemo li mi takvom piscu čestitati, hoćemo li ga slaviti, hoćemo li od tog jubileja praviti neki društveni ritual, što ima smisao i što treba činiti više nego što mi činimo, ali nije to bitno, nije samo to po sebi važno. Važan je samo onaj način na koji postojanje, prisutnost takvih ljudi i takve posvećenosti svom radu u nekim kapilarnim i nedefiniran načinima djeluje i na svoju okolinu. Drugim riječima, a time ću i završiti, ako biste pokušali zamisliti ovaj naš kulturni ambijent bez čovjeka i pisca kakav je Željko Ivanković, vjerujem da biste mogli osjetiti ledeni strah pred tim kakav bi taj ambijent mogao izgledati. S njim taj ambijent izgleda puno bolje, puno ljudskije. **B**

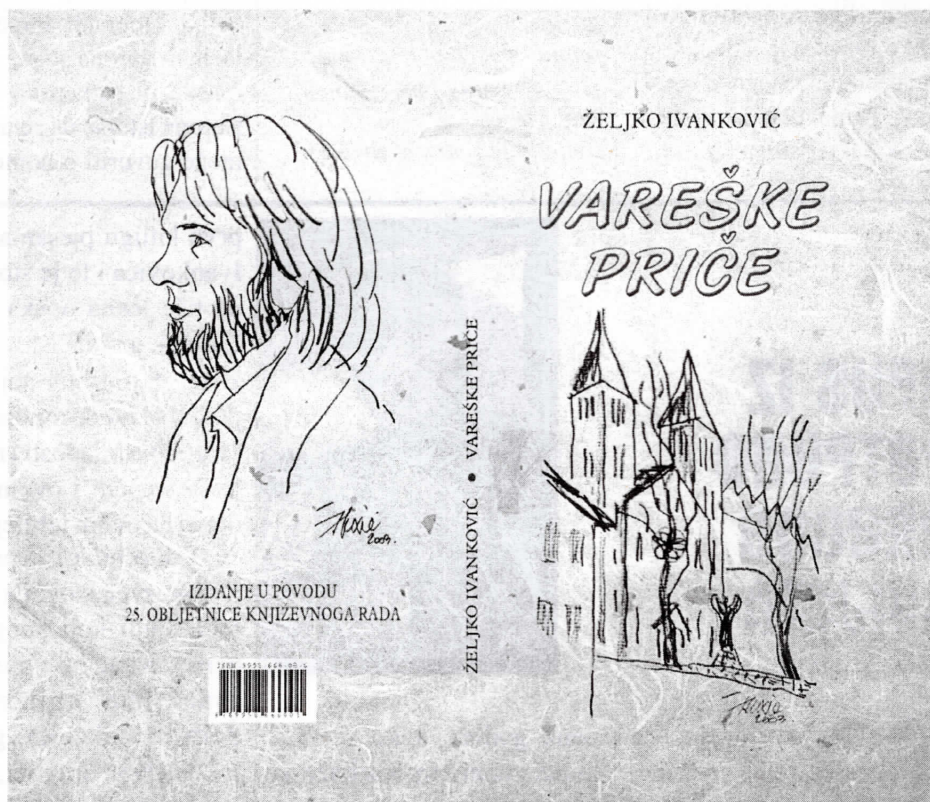
NE PROPUSTITE!!!

“VAREŠKE PRIČE” ŽELJKA IVANKOVIĆA

U našem listu najavljivane “Vareške priče” Željka Ivankovića, nastale kao izbor iz njegovih četiriju knjiga priča, “Priče o ljubavi i smrti” (1989.) i “Nove priče o ljubavi i smrti” (2001.), te dviju knjiga za djecu “Zvezdangrad” (1990.) i “Odrastanja” (2002.), pojavile su se iz tiska koncem travnja u izdanju vareške podružnice HKD “Napredak” i “Bosanske riječi” iz Wuppertala.

U knjizi je 35 priča, kako stoji u bibliografskoj bilješci na kraju knjige, koje se zemljopisno i povijesno ili duhom i ambijentom odnose na vareški kraj i jesu vareške. Ovom knjigom priča izdavač i autor obilježavaju 25. obljetnicu od pojave prve Ivankovićeve knjige, knjige poezije “Nešto od onog što jest” (1978.). A s likovnim obogaćenjem knjige, koje je uradio mladi vareški akademski slikar Željko Lekić iz Vijake, ova knjiga postaje pravi suvenir vareškog kraja. Knjiga, uvjereni smo u to zajedno s piscem, čuva uspomenu na jedan Vareš za koji se plašimo da je s posljednjim ratom nepovratno nestao, a koji mogu sačuvati još samo uspomene i – književnost. Književnost zahvaljujući kojoj, kako je to nedavno u Varešu na promociji Ivankovićeve knjige “Odrastanja” rekao književnik Velimir Milošević, Vareš postaje prepoznatljivo Ivankovićev grad.

Ova, prva knjiga vareškog “Napretka” tiskana je u lijepoj opremi, u tvrdom povezu. Kao izdavač je potpisan Čedomir Jelić, a kao urednik Ivica Vanja Rorić. Cijena knjige je 20 KM i može se nabaviti kod izdavača.

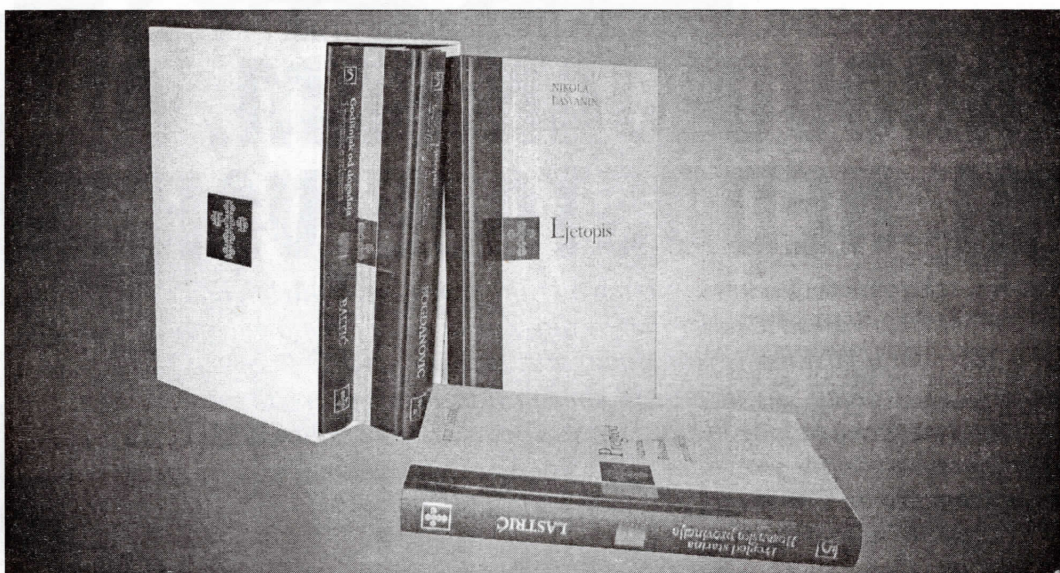
Franjevačka provincija Bosna Srebrena, koja ulazi u 713. godinu svoga neprekinutoga trajanja, čime je kontinuitetom najstarija bosanskohercegovačka institucija, danas je sinonim ne samo katoličko-hrvatske opstojnosti u Bosni i Hercegovini, nego i duhovnosti, kulture, pismenosti, književnosti, jezika bosanskohercegovačkih Hrvata.

Novopokrenuta biblioteka izdavačke kuće "Synopsis" (Zagreb-Sarajevo) zove se veoma jednostavno *Iz Bosne Srebrene*, a objavit će sve najbolje nastalo u višestoljetnom spisateljskom aktivitetu bosanskih franjevac. U prvom je kolu te edicije, koju je osmislio i urednički realizirao Ivan Lovrenović, objavljeno pet knjiga: Filip Laštrić: Pregled starina Bosanske provincije; Nikola Lašvanin: Ljetopis; Bono Benić: Ljetopis sutješkog samostana; Marijan Bogdanović: Ljetopis kreševskog samostana; Jako Baltić: Godišnjak od događaja crkvenih, svjetskih i promine vremena u Bosni.

Prva izdanja ovih knjiga tiskana su u ediciji "Kulturnoga nasljeđa" u predratnoj sarajevskoj izdavačkoj kući "Veselin Masleša" između 1977. kad je objavljen Laštrić (Benić 1979., Lašvanin 1981., Bogdanović 1984.) i 1991. godine kad je objavljen Baltić.

Zašto su nam ove knjige i danas važne, te ih iznova objavljujemo i o njima ovdje pišemo? Osim što su među temeljnim knjigama za našu povijest, za historiju našega jezika, naše kulture i pismenosti, za povijest hrvatske književnosti u BiH; osim što svojim drugim izdanjem iznova potvrđuju vlastitu autohtonu vrijednost i životvornost, one su nam na osobit način važne i zbog onoga što u njima znači i jest, među ostalim, i – Vareš.

Fra Filip Laštrić, jedno od najvećih imena u svekolikoj povijesti Bosne Srebrene, je iz Očevije, a ovom je svojom knjigom uz ostalo

Iz Bosne Srebrene, prvo kolo

IZ BOSNE SREBRENE

PIŠE ŽELJKO IVANKOVIĆ

napisano, stekao prestižnu titulu "oca bosanske historiografije". Benićev "Ljetopis sutješkog samostana", pak, sadrži značajan broj vrijednih svjedočenja o Varešu, budući da je vareška župa, u crkvenoj organizaciji, odvajkada pripadala sutješkome samostanu. Usput, Benić je u Varešu u tri navrata bio i župnik, pa su njegova znanja o Varešu, životu vareških katolika, njihovim običajima, jeziku... neobično dragocjena.

Dalje, tri od ovih pet knjiga, tj. Benićev, Bogdanovićev i Lašvaninov ljetopis priredio je, latinske i talijanske dijelove preveo, te uvod i bilješke za njih napisao dr. fra Ignacije Gavran, svakako jedno od najznačajnijih imena što su ih vareški kraj i Bosna Srebrena uopće dali. Kad se k tomu još pridoda da je dr. fra Ignacije Gavran i u Laštrićevu "Pregledu starina Bosanske provincije" potpisan (uz fra Šimu Šimića) kao suprevoditelj,

onda se slika kompletira. Nije nevažno, premda se dogodilo posve slučajno, ni to da su se knjige pojavile uoči devedesetoga fra Ignacije rođendana koji obilježavamo 24. veljače ove godine. To su gotovo svi razlozi zbog kojih i naš list bilježi pojavak ovih veoma važnih, a sad i iznimno kvalitetno i bibliofilski luksuzno opremljenih knjiga.

Rekli smo "gotovo svi razlozi", jer to još uvijek nisu svi razlozi. Naime, u svakoj od ovih knjiga, od ovih franjevačkih kronika, naći ćemo i Vareš, vareški kraj, epizode iz povijesti vareških katolika, obične vareške ljude ili vareške franjevačke uglednike podjednako, što sve govori o važnom mjestu i ulozi vareškoga kraja u povijesti Bosne Srebrene i bosanskoga katoliciteta u cjelini. K tomu, dr. fra Andrija Zirdum, koji je priredio Laštrićev "Pregled starina Bosanske provincije" u predgovoru

ovom, II. izdanju spomenut će čak (!) i list vareških Hrvata (on kaže katolika!) "Bobovac", koji je fra Filipu Laštriću posvetio cijeli broj "od srpnja 2000. pod naslovom *Fra Filip Laštrić Očevac, tristota obljetnica rođenja*". U tom je posebno uređenom i posebno opremljenom broju, podsjećamo, surađivao i sam dr. fra Andrija Zirdum tekstom "Laštrićevo pismo iz Venecije 30. lipnja 1755.", koji svoj tekst iz tog broja "Bobovca" (str. 49-54) u uvodu ovoga drugog izdanja na nekoliko mjesta i citira spominjući "Bobovac", što je svakako kompliment i tom broju, ali i uopće listu "Bobovac". Inače, podsjećamo, Zirdum je autor studije o životu i djelu fra Filipa Laštrića ("Filip Laštrić Očevac 1700-1783., Prilog kulturnoj povijesti Bosne i Hercegovine") objavljene 1982. godine u zagrebačkoj izdavačkoj kući "Kršćanska sadašnjost".

3

KVALITETA KOJA SE ČUJE!

HRVATSKI RADIO
95.3 i 101.1 MHz
FM stereo
BOBOVAC
VAREŠ
e-mail: radiobobovac@hotmail.com

- ♦ školski pribor
- ♦ uredski materijal
- ♦ blokovska roba
- ♦ darovni program

**KNJIŽARA
TERZIĆ**

VAREŠ, PUT MIRA 4
mob. 061 791 133

ŽELITE LI ČUTI VIJESTI IZ SVIJETA,
NAJNOVIJA IZVJEŠĆA IZ WASHINGTONA,
SVAKODNEVNE I JAMAČNO RELEVANTNE
INFORMACIJE O STANJU U BIH
UKLJUČUJUĆI I JAVLJANJA IZ VAREŠA,

SLUŠAJTE

GLAS AMERIKE

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU
OD 17,30 DO 18 SATI

U SKLOPU PROGRAMA
HRVATSKE RADIOPOSTAJE
"BOBOVAC" VAREŠ

**CVJEČARNA
PALMA**
VAREŠ

vl. Snježana Tomić tel. 032/ 848-169
mob. 061/ 793-032

svježe cvijeće • buketi
vjenčani buketi • aranžmani
lončanice • vijenci
pogrebna oprema i usluge

prijevoz u zemlji
i inozemstvu

ZDRAVKO RADOŠ, ekonomist

ZADOVOLJAN SAM, ALI MI NEDOSTAJE VAREŠ

Ponukan tekstom pročitanim u jednom od ranijih brojeva, želio bih reći da smo i mi koji smo otišli iz Vareša također njegov dio. Zaista mi se čini da golemu većina nas živi s Varešom u mislima i sjećanjima, ali i aktivno putem "Bobovca" i vareških internetskih stranica. Ja uistinu gladno pratim tamošnje prilike i veselim se i najmanjem uspjehu rodnog kraja. Znam da ponekad izgledamo nadobudni u svojim posjetima i tamošnjim provodima, kao što ponekad ima netaktičnosti u izjavama i postupcima, da ne kažem i krkanluka u ponašanju pojedinaca, ali naglašavam da Varešu iskreno želimo samo dobro...

RAZGOVARALE IVANA & SVJETLANA SLUGIĆ

• Koliko dugo živite u Australiji?

— Po završetku ratnih zbivanja, planirajući daljnju budućnost za sebe i svoju obitelj, supruga i ja zatražili smo useljeničke vize za Australiju i Kanadu. Nakon određene procedure na obje smo zamolbe dobili pozitivne odgovore. Izabrali smo Australiju, kamo smo doputovali polovicom 1997. godine.

• Kako ste se odlučili otići tako daleko od svoje domovine?

— Boraveći u izbjeglištvu uglavnom sam bezuspješno tražio posao. Bilo je određenih ponuda, ali ništa konkretno. Da bih poboljšao financijsku situaciju baziranu na pomoći braće iz Njemačke i Švedske, također izbjeglicâ, često sam išao u berbu ili okopavanje mandarina u dolini Neretve. Sve je to utjecalo na našu odluku da se skrasimo na nekom egzistencijalno perspektivnijem odredištu. Od australskih useljeničkih institucija ponuđen nam je jako lijep, za život pogodan grad Brisbane, koji je uz to u stalnom razvoju. Zbog toga je nekako prirodno da smo ovdje i ostali.

• Jeste li teško stekli to što danas imate?

— Vrijeme provedeno u Australiji prošlo je brzo i dinamično. U početku smo prionuli učenju zamršenog engleskog jezika — teškoće su utoliko veće što je čovjek stariji — a onda sam se bacio na traženje posla. Dosta sam pokušavao u svojoj struci. Jedno sam vrijeme radio kao knjigovoda, zatim kao skladištar i nabavljač. Početne su plaće bile prosječne, uz sveobuhvatan i težak rad kod privatnika, izuzev jednog vremena provedenog u gradskom transportu. Da bih postao ovlašten samostalni računovoda, što je ovdje jako unosno, trebao sam dostudirati dvije godine i steći nešto prakse. U jednom razdoblju zagrijao sam se za tu ideju, ali su prevagnule egzistencijalne stvari. Počeli smo razmišljati

Zdravko Radoš u akciji

o nabavi stana ili kuće i zaduživati se kreditima. S druge strane, i supruga i ja odlučni smo što češće posjećivati zavičaj i oboje smo u Varešu bili po dva puta. U međuvremenu, između svih obveza, počeo sam učiti poslove sa gipsanim materijalima u građevinarstvu. Ovo je također zahtjevan posao, ali pruža određenu samostalnost i kreativnost. Na kraju sam se i odlučio za građevinarstvo "lakšeg" tipa, upravo s materijalima od gipsa. Prošao sam potrebne tečajeve za dobivanje licence za potpuno samostalan rad i pružanje kompletne usluge. I sada je to početak nove i samostalne karijere, sa 45 godina života. Ništa neobično za mnoge izbjeglice ili one koji su se odlučili poći negdje daleko od svoga kraja.

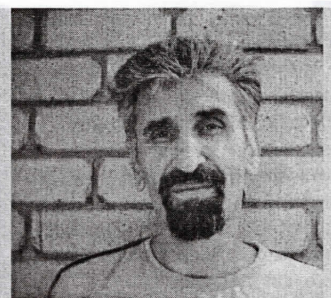
• Što je u Australiji važnije za uspjeh, novac ili rad?

— Mogu reći da supruga i ja dosta radimo. Kad to usporedim sa situacijom u našim krajevima, moramo biti zadovoljni da uopće imamo takvu mogućnost znajući da mnogi traže bilo kakav posao. No i ovdje se mnogi naši ljudi teško snalaze, osobito oni pristigli u kasnijoj životnoj dobi. Sreća je što su ovdasnji vladini socijalni fondovi izdaš-

ni, pa nitko ne mora brinuti za svoju egzistenciju. Iz tog je razloga ogromna većina i došla ovamo. S druge strane, prilike za poslom i stjecanjem koje se ovdje pružaju imaju svoju cijenu u preokupiranosti i zanemarivanju tradicionalnih obiteljskih vrijednosti, poput zajedničkih ručaka, svečanosti za blagdan, vremena posvećenog djeci i sl. Poznati negativni rezultati zapadnjačkog života su otuđenost pojedinaca i stres. Velike su financijske i tržišne mogućnosti. Relativno je lako pozajmiti novac, ali je, uz veliki radni angažman, od presudne važnosti pravilan izbor ulaganja jer se lako može dogoditi da promašenu investiciju dugo i teško otplaćujete. No, naš je narod uglavnom dosta vrijedan i oprezan. Moglo bi se reći da posuđujemo oprežno i ulažemo na sigurno, što ne podrazumijeva ni velik dug ni golemo bogatstvo. Dakle, rad i upornost ovdje su dovoljni za uspjeh.

• Kakve su Vaše ambicije u tome što sada radite?

— Što se tiče poslovnih ambicija, ne želim se previše opterećivati i žrtvovati. Želim zarađivati dovoljno za pristojan život i podmirenje osnovnih potreba i preuzetih ob-

Rođen je 26. veljače 1958. u Varešu. Osnovnu školu završava u Vareš Majdanu, srednju trgovačku u Visokom, a višu ekonomsko-komercijalnu u Sarajevu. Početkom 1978. zapošljava se u vareškom "Autotransu", a nakon odsluženja vojnog roka radi u Općini Vareš kao financijsko-porezni inspektor. U vrijeme priprema i održavanja XIV. zimskih olimpijskih igara radi u ekonomskoj službi tadašnje Televizije Sarajeva. Nakon par godina ponovno se vraća u Vareš i zapošljava u komercijalnoj službi "Energoinvesta", da bi nakon četiri godine prešao raditi u računovodstvo TP "Snaga". Pred samu ratna zbivanja, s nadolazećom liberalizacijom poslovanja, suraduje s mnogim začetnicima poduzetništva u Varešu pružajući im svoje financijsko-računovodstvene usluge. Neko vrijeme nakon raspoređivanja u postrojbe HVO-a, točnije nakon izlaska iz grada i zime na vrhovinjskim brdima, preraspoređen je u logistiku 96. domobranske pukovnije, gdje provodi svoju posljednju godinu stalnog boravka u Varešu.

veza. Također želim odvojiti dovoljno vremena za svoju obitelj, ugostiti rodbinu i prijatelje kad god im se ukaže prilika da nas posjete i, naravno, što češće posjećivati rodni kraj. Moji osjećaji i kontakti s rodbinom i dobrim prijateljima, kako s onima koji su ostali u Varešu tako i onima diljem svijeta gdje se tko zaustavio, jaki su i želim ih zauvijek njegovati.

• Što mislite kako biste živjeli da ste ostali u Varešu?

— Odgovor na to pitanje može se postaviti dvostruko. Prvo, da nije bilo lokalnih sukoba mi vjerojatno ne bismo ni razmišljali da se bilo kuda pomjeramo i zadovoljili bismo se onim što smo već imali i što bi Vareš pružao u pretpostavljenim prilikama. Ovako, uslijed ratnog kaosa i kolapsa grada, uništavanja, krađe ili gubitka cjelokupne imovine, da smo ostali opet bismo se nekako snalazili kao i mnogi drugi. Ja bih vjerojatno manje ili više uspješno radio u svojoj struci i surađivao s preostalim kolegama i prijateljima. Možda bismo otvorili neki manji obiteljski biznis, uspješan onoliko koliko to vareške prilike omogućavaju. Naposljetku, siguran sam, bilo bi puno druženja i fešti, čime bi poteškoće sigurno bile ublažene, premda znam da mnogima, shrvanim i umornim od dugotrajnih teških prilika, nije više do toga kao nekada. [B]

CRKVICA

PIŠE TONI PETKOVIĆ

Kamena greda, čije su se oštre litice okomito obrušavale ka koritu bistre rječice duboko usječene u njezinu podnožju, a koju su od pogleda skrivale okolne uzvišice, stajala je sučelice kraljevu gradu. Prijestolnica se gordo uzdizala dominirajući okolnim prostorom, okružena gustim šumama, plodnim planinskim livadama i pašnjacima ispresijecanim bis-trim potocićima.

Kamena bi greda, kao i brojne druge u bližoj okolici, ostala neza-pažena da njeno postojanje u dalekoj prošlosti nije obilježio jedan nesretan događaj.

Priestolje i ključeve kraljevskoga grada podignuta u srcu kraljevstva držao je mladi kralj, koji žezlo i krunu naslijedi od svo-ga oca, uspješnog i omiljenog vladara. Njegov izbor, međutim, po-krenu lavinu nezadovoljstva kod jednog broja moćnih velikaša. Nezadovoljstvo je naraslo do te mjere da novoizabrani vladar mo-rade oružjem braniti svoj položaj.

Podiže kralj najodanije poda-nike pod ratnu opremu i na njihovu

se čelu uputi u odmetnute krajeve da mačem učvrsti svoj kraljevski položaj i podloži svojoj volji ne-poslušnike. Kod kuće, u sigurnosti moćnih bedema kraljevskoga gra-da, ostade mlada kraljica sa sed-mogodišnjim djetetom. Kraljica je mužu bila neobično privržena, pa sa zebnjom u srcu i skrivenom suzum u oku isprati svoga dragog na dug i opasan pohod.

Iako je i ranije kralj odlazio u vojne pohode, opasne i surove, ovoga puta u kraljičino se srce uvuče dotad joj nepoznat strah. Dugo je ukočeno stajala na vi-sokim zidinama gledajući za likom voljenog koji mahnu rukom i nestade u dubini kanjona podno grada. Potom dječaka, koji ju je do tada čvrsto držao za skute, primi u naručje i sjetno se povuče u svoje odaje.

Slutila je da ovaj put ratni pohod neće biti lagan, da će biti dug i neizvjestan i da će ga samo uz veliku Božju providnost kralj uspješno privesti kraju. I zaista, rat potraja dugo, vijesti koje su dola-zile bile su rijetke, štute i zabrinja-

vajuće. Sa svakim novim danom kraljičina zebnja bila je sve jača, a čežnja za muževim povratkom još veća.

U iščekivanju povratka ili bar glasnika sa bojišnice, kraljica je svakog dana, vodeći za ruku nedo-raslo dijete, izlazila izvan gradskih zidina i odlazila do obližnje kame-ne grede s koje je zurila u dubinu kanjona i put koji se njime pro-tezao. S tog je mjesta pogled dopi-rao ponajdalje omogućavajući joj da prva uoči eventualni kraljev povratak.

U mukotrpnom iščekivanju, bdjenju i silnoj želji da svome dra-gom pomogne u njegovoj nakani, zdušno se molila za njegov sretan povratak. Čak i dječak, inače žive naravi, sklon igri i trčkanju, kao da je osjetio da se od očeva odlaska događa nešto neobično, pa bi se primiri i stisni uz majčine skute.

Pritisnuta teškim morama, kral-jica je provela mnoge neprospava-ne noći, a s prvim bi sunčevim zrakama izlazila do kamene grede da na njoj bdije, motri put i moli se za sretan i brz mužev povratak. Odani dvorjani, koji su suosjećali s njom, činili su sve da joj olakšaju čekanje i da joj u tim trenucima nespokoja nitko ne smeta.

I pored obilja sunca i blagog povjetarca na kamenoj uzvisini, dugo iščekivanje i bojazan utkaše u kraljičino lice bljedilo, a u oči od-sjaj tuge i zabrinutosti. Tako kral-jica provela gotovo cijelo ljeto.

A onda, poslije jednog vrelag ljetnog dana, nebo iznad Liješnice i perunske vrhove iznenada pre-kriše tamni olujni oblaci koji za kratko vrijeme obgrliše i kraljevu prijestolnicu i kamenu gredu u nje-noj blizini, na kojoj je kao i svakog dana bdjela kraljica. Oluja stiže tako brzo da se kraljica s djetetom ne uspije na vrijeme povući u sigur-ne odaje svojih dvora, nego osta sklonjena pod klimavom drvenom nadstrešnicom. Kad nebo počese

parati munje, majka u silnom stra-hu privi uplakano dijete uz svoje grudi. No, kao da je toga dana nesreća nad prijestolnicom bila neumoljiva. Uz strahovit bljesak, jedna munja svojim smrtnim pla-menim jezikom obgrli drveno zda-nje pod kojim su drhtali majka i sin. Dva pronađena tijela, čvrsto stisnuta u smrtnom grču, izazvaše silnu tugu i žalost u kraljevskom gradu. Ožalošćeni kralj prekinu svoje pohode i s velikim se bolom vrati da se posljednji put oprostí od svojih najdražih.

Da bi im pripravio dostojno počivalište, kralj podiže brojne podanike koji uz silan trud, lomeći tvrdi kamen, zaravnashe kamenu gredu na kojoj ga je kraljica s djetetom tako vjerno čekala i na kojoj ih stiže smrtni usud. Na toj zaravni u tvrdom tlu izdubiše dva groba u koji ih položiše na vječni počinak. Grobove im ukrasiše tvrdim mramornim pločama, nad kojima podigoše kamenu kapelu da ih bar mrtve štiti od čudljivog planinskog vremena. To lijepo i skladno zdanje mamilo je uzdahe i plijenilo svojom unutarnjom orna-mentikom.

Velika tuga zbog tragične sud-bine kraljevske obitelji nad kape-licu je s vremenom nadvila kopre-nu šutnje i mističnosti. O tragediji se malo pričalo, da se zlo ne po-novi, ali se u tišini toga tužnog mjesta često molilo za vječni mir dragih osoba koje su tu počivale.

Olujna ratna vremena koja us-koro zahvatiše cijelo kraljevstvo baciše u zaborav kamenu gredu i tragičnu sudbinu kraljevske obite-lji. Nadgrobna ploča bi polomljena i zajedno s ostacima kamene ka-pele strmoglavljena niz litice, us-kraćujući nam i imena pokojnika. Do današnjih dana ostade samo toponim koji označava ovo lijepo, ali i tužno zdanje. Narod ga i danas jednostavno naziva – Crkvica.

B

KLARIN FOTOTAPIS

Novogodišnja poruka iz Zenice: Što će vam asfalt kad vam se ceste ionako ne vide od snijega!?

Priredio J. Klarić

Dan iz snova

PIŠE DUNJA ŠEGO

SVEMIRSKI BROD

Nekoć je Vareš važio za *eldorado*. To u doba kad se u njemu počelo kopati željezo... ah, nije zlato. Stizali doseljenici, nicali zgrade i barake i bilo posla za svaku mušku glavu. Žene su po kući bile i pojedine tajno pile, obznanio je nedavno jedan putopisac. Uglavnom, bilanca je govorila da je Vareš bio vodeći u BiH po broju zaposlenih po glavi stanovnika. U tome je i danas vodeći, ali otraga.

U nekim drugim provincijama, kad je izbio rat, ljudi ga odmah okrenuli u svoju korist i sa zaprežnih kola uskočili u mercedese. Od ovoga grada pak posta zabit u koju kadšto navrate jedino svodnici. Prerušeni u političare. Pri tom se ne gleda da li su poklade. Glumačkih ekipa više nam nema – okrenule se u zadnje vrijeme Tešnju. Otad se na depoima propale vareške industrije ne može zaraditi prebijenu paru niti za šamar u nekom filmu.

Tako se Varešani, sto puta izigrani, počеше uzdati samo još u čistu sreću. Što im je drugo ostalo? Svatko sanja svoj bingo ili koji drugi sretni dobitak. Može u parama, može i na kotačima. I stvarno je sreća proteklih godina par puta zabasala u Vareš te donijela u ovu sredinu dva glanc nova automobila, ali se ti dobici – isto kao povratak – pokazaše neodrživi. Nije to za naše ceste, i gotovo.

Kad to vidje sreća, pojavi se odlučnija no ikad i odabra jednoga kojemu je i samo ime govorilo da je srećković. Te mu se dodijeli u jednom TV *realityju* masu stvari za kuću i dom, sve kako je sam odabrao, a na koncu i terenski automobil – taj kod Varešana može proći. Taj naš Srećko, friško pamteći svoga žutog *stojadina* škripavih guma, sada se, veli, osjeća kao u svemirskom brodu. Zbilja, tako vidljivo pojavljivanje sreće nad Varešom ravno je naletu nečujnoga NLO-a koji bi, recimo, nekom svjetlosnom zrakom apsorbirao jednog Varešanina i pružio mu mogućnosti kakve obični smrtnici nikad dosanjati neće, samo da se vidi kako će se taj ponašati.

USPJEH NEOPROSTIV

Uvriježeno je misliti da će si Varešani jedan drugome sve oprostiti, ako treba, samo ne uspjeh. Na stranu sad novi moment – kad nekoga od Varešana hoće sreća pa dobije na lutriji, jer pitanje je kakvo će stajalište biti zauzeto spram takvih. A dok to stajalište ne iziđe na vidjelo, vratimo se nadmetanju u pogledu toga kako je tko uspio u životu – kako Varešani koji ostadoše u svom gradu, a kako oni koji su u bijelom svijetu?

Oni koji dolaze izvana puni su pravih lovačkih priča o svom novom životu, a nad lokalnim se svijetom čude kako uopće uspijeva ostati na životu. Argument kojim su građani s europskim iskustvom gadno potukli domicilne prigodom dolaska u Vareš za Božić bila je humanitarna pomoć koja je vareškim Hrvatima dopremljena u sklopu neočekivane samilosne akcije desetak godina poslije rata. Oni što nisu ostvarivali pravo(!) na poklon-paket zavikaše da dopremanje toga treba hitno obustaviti kako se Vareš ne bi dalje sramotio, a neki koji to dobiše, malo im jedan pa i neke tuđe pakete raskopaše samo da uzmu ono što je bolje. To je baš porazan podatak i sve romantičarske tričarije o životu u Varešu popadaše u vodu...

Varešanima je iz ove doline teško upratiti kako zaista stvari stoje u životu vareških iseljenika. Zna se tek da iz radnoga odijela uskaču u pidžamu i da žive suhoparnim životom. O tome da se banči a da se ne radi ništa, kao kod nas u Varešu, apsolutno nema govora. Oni, kad dotrču na odmor u bilo koje doba godine, ovdje uvijek sve zateknu na godišnjem odmoru. Zato grada kao što je Vareš nigdje na svijetu nema.

I evo nas kod posljednje, odlučujuće runde i financija. Da imate novca koliko pričate, onda bi ga više ostavljali ovdje, pokušava dokučiti domaći svijet. Kad se već busate da možete opstati bez novca u džepu, onda vam ga pogotovu ne treba dati, zaključuju ljudi sa strane. E tu smo, dakle. Do iscrpljivanja se insistira na neuspjehu onoga drugoga.

KUPI SI BUS ILI UMRI

Ni ovoga se puta ništa nije promijenilo. Stisnula nas nova zima, a okovali stari problemi. Zato mi je zamorno otvarati novo poglavlje o vareškoj zimskoj službi kad je ona već odavna opjevana. Svake godine ta služba osmisli novu, ali svaki put sve luđu strategiju.

Za ovu sezonu donesena je odluka koja je u stvari restriktivna. Zaključeno je da se ne grne snijeg k onim selima gdje ne prometuje autobus!

Pjesma "Tata, kupi mi auto" odavna nema smisla ukoliko otac nije uposlen kao neki ministar ili bar zastupnik u parlamentu. U našim selima, eto, ni onaj sirotinjski auto više nema smisla jer je osuđen na čekanje proljeća. Zato je prava šteta da nigdje ni u kom našem selu nema visokih političara jer takvi danas dolaze upravo iz najudaljenijih sela.

Ipak, da ga imamo pa da taj moćnik svom sinu nabavi autobus – to je jedina solucija po kojoj bi cesta bila očišćena. Ali kako ti političari odmah ugrabe stanove, a svoje sinove obvezatno otpreme vani – piši propalo. Nego, laste je na odlasku trebalo zamoliti, kad se nakane vraćati, neka se smiluju i pohitne budu.

										Autor: Č. Jelić	POČETI VRIJEDITI	NEČISTO ČELJADE	PRAQTAC FENIČANA (anagram: ONAGER)
										AERODROM U BELGIJI			
										SLOBODAN GRADSKI PROSTOR			
										MASNA TEKUĆINA			
										GRČKI BOG ŠUMA I PASTIRA			
										PJEVAČ AMULIĆ			
										TRINA			
										KOJI PRI- PADA VAMA			
	... KUĆU GRADI	RASIPATI	TAMNOPLA- VI MINERAL	KNJIGE S POPISEM IMENA, IMENARI		NASILNO ODUZI- MANJE (množ.)	TAL. NO- GOMETAS, FRANCESCO	POŠALICA "EAST"					ČIŠĆENJE ČETKOM
VAREŠKO IZLETI- ŠTE NA SLICI					INDIK ILI PACIFIK GEOPLIN ...							"ČAMAC" KRATKA KRITIČKA OCJENA	
528 + 272								PSEČA "STOPALA" AČIM ODMILA					
GIZELA ODMILA									LISIČJA OREPINA ESAD ODMILA				
PUNO- MOĆNIK													
KUHAND POVRĆE (množ.)							GRAD U JAPANU ERBIJ						
BUBRENJE								VATRA NAJTANJE SLOVO					
ODRPANCI U RITAMA									ZATVOR, AREST				

RJEŠENJE SKANDINAVKE: vodoravno: spa, trg, ulje, pan, ivo, tar, vic, doll, ocean, č, osamsto, šape, gizeleca, srl, opunomoćenik, variva, osaka, oticanje, oganj, rltinari, uze.

LIST VAREŠKIH HRVATA

Riješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i športa Federacije BiH, broj 08-651-311-4/98, list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda

osnivač i izdavač: HKD "Napredak", Podružnica Vareš ♦ za izdavača: Čedomir Jelić ♦ adresa uredništva: 71330 Vareš, Put mira 23, tel./fax: 032/ 848-165 ♦ internetska adresa: <http://www.vares.pp.se> ♦ e-mail: goran.mijatovic@vares.pp.se ♦ žiroračun u KM: 199-047-00042902-61 kod ABS banke d.d. Sarajevo, s naznakom: za list "Bobovac" ♦ naklada: 1200 primjeraka ♦ izlazi jedanput mjesečno ♦ glavni i odgovorni urednik: Čedomir Jelić ♦ uredništvo: Vladimir pl. Alaupović, Zlatko Filipović, Željko Ivanković, Mladenko Marijanović, Stjepan Šurkić i Mijo Vidović ♦ unos teksta: Davorka Terzić ♦ računalna priprema i tisak: "Grafopapir" d.o.o. Kiseljak, tel./fax: 030/ 879-761, e-mail: grafopapir@tel.net.ba

POKAŽIMO SE!

Prije ravno sto godina naš je grad dobio svoju prvu pravu razglednicu. Tijekom minuloga stoljeća Vareš je uvijek imao bezbroj mogućnosti da se predstavlja na taj način, ali je to veoma rijetko činio. A dovoljno je bilo naći neku lijepu fotografiju i samo dopisati "Pozdrav iz Vareša"...

Priredio J. Klarić

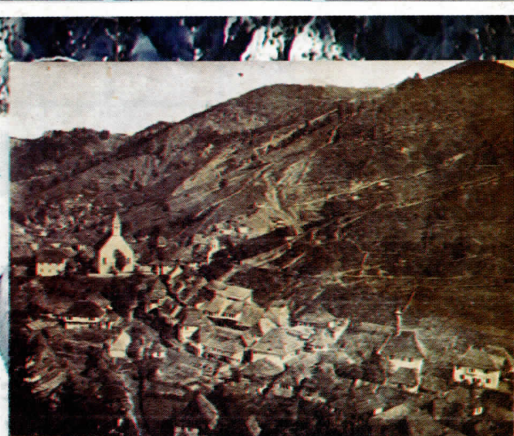
1926 — — 1936

«Kosmos» — Plan kuća na Krečanama

*Pozdrav iz
Vareša*

Predaje Josif Karančić, Vareš.

«Pozdrav iz Vareša»

Sretna Nova godina

